

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KİŞİLERARASI İLETİŞİM ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ
KADIN SPOR MEDYASI ÇALIŞANLARININ
CİNSİYETE DAYALI MESLEKİ AYRIMCILIK
ALGILAMALARININ BELİRLENMESİ: AZERBAYCAN
ÖRNEĞİ

2501191365

Ulvi İSMAYILOV

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Derya GÜL ÜNLÜ

İSTANBUL-2023

ÖZ

Cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık artık birçok sektörde önemli bir araştırma konusudur. Medyada ve özellikle de spor medyasında cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık, çok sayıda ülkede karşılaşılan ciddi bir sorundur. Spor medyasında kadınlara yönelik mesleki ayrımcılık maaş, terfi ve genellikle istihdam alanında kendini göstermektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen çalışma, spor medyasındaki kadın çalışanların cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık algılamalarının belirlenmesi amacını taşımaktadır. Bu amaç doğrultusunda Azerbaycan örneği üzerinde çalışılmış; böylelikle literatüre kadın çalışanların mesleki ayrımcılık algılamalarının yeni bir ülke perspektifi üzerinden de değerlendirilebilmesi hedeflenmiştir. Söz konusu amaca uygun olarak, Azerbaycan spor medyası departmanlarında çalışan 12 kadın katılımcıyla yarı yapılandırılmış yüzyüze derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, geçmişe nazaran daha az olduğu belirtilmekle birlikte, Azerbaycan spor medyasındaki kadın çalışanların terfi, yetki ve maaş konusunda ayrımcılığa uğradıklarını düşündükleri tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcılar, kendilerine yeterli sorumluluk verilmediğini; kurumları tarafından önemli görülen iş süreçlerine erkek çalışma arkadaşlarının daha fazla yönlendirildiğini gözlemlediklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık, spor medyası, Azerbaycan spor medyası.

ÖNSÖZ

Çalışma esnasında bana önderlik ederek yol gösteren sayın danışmanım Derya GÜL ÜNLÜ'ye hem tezimin yazım aşamasındaki değerli fikir ve görüşleri için hem de akademik kariyerime yön vererek derin bilgilere sahip olmamı sağladığı için sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek Lisans hayatım boyunca eğitimime destek vererek kıymetli bilgiler edinmemi sağlayan ve edindiğim bilimsel gerçeklerle akademik kariyerimde ilerlememi olanaklı kılan İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsündeki değerli hocalarım ve tüm personele teşekkürlerimi bildirmek isterim.

Ve son olarak, tüm eğitim hayatım boyunca bana maddi ve manevi açıdan destek olan değerli babam ve anneme sonsuz teşekkürlerimi bildiririm.

ULVI İSMAYİLOV
İSTANBUL, 2022

DETERMINING PERCEPTIONS OF GENDER-BASED OCCUPATIONAL DISCRIMINATION OF WOMEN SPORTS MEDIA EMPLOYEES: THE CASE OF AZERBAIJAN

ABSTRACT

Gender-based discrimination has become a research topic in many sectors, especially in recent years. This discrimination in the media and especially in the sports media is very common in some countries. In the sports media, where women are pushed into the background, there is great discrimination in terms of salary, promotion and generally employment. This research on gender discrimination in sports media is designed to explore discrimination against women in sports media in all areas. The research was conducted on women working in the sports media departments of Azerbaijan and the results were analyzed. According to the results of the research, we can say that although it is less than in the past, discrimination on the basis of gender, especially in terms of promotion, authority and salary, still continues in the Azerbaijani sports media. However, it has been observed that women are not trusted in terms of responsibility, and men are always sent to projects with great responsibility. It has been observed that male employees receive more salaries even if they work in the same position as female employees.

Keywords: Gender, Gender-based Discrimination, Discrimination in Sports Media, Azerbaijan Sports Media

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI

1.1 Toplumsal Cinsiyet.....	5
1.2 Toplumsal Cinsiyet İlişkileri ve Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık.....	7
1.3. Toplumsal Cinsiyet Kuramları.....	9
1.3.1. Doğacı Yaklaşım.....	9
1.3.1.1. Biyolojik Kuram.....	9
1.3.1.2. Sosyobiyojik Kuram.....	10
1.3.1.3. Psikanalitik Kuram.....	11
1.3.2. Gelişmeci Yaklaşım.....	12
1.3.2.1. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	13
1.3.2.2. Sosyo-Bilişsel Kuram.....	13
1.3.2.3. Bilişsel Gelişim Kuramı.....	14
1.3.2.4. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı.....	15
1.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Dayalı Ayrımcılık.....	15

İKİNCİ BÖLÜM

MEDYA VE CİNSİYETE DAYALI AYRIMCILIK

2.1 Gazetecilikte Kadının Tarihi.....	18
2.1.1 Cinsiyetlendirilmiş Gazetecilik Kültürleri.....	21
2.2 Medya ve Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık.....	26
2.2.1. Medyada Kadın İstihdamı.....	27

2.2.2. Cinsiyete Dayalı Maaş Ayrımcılığı.....	29
2.2.3. Cinsiyete Dayalı Terfi	30
2.3. Medyada Çalışan Kadınların Medya Ürünlerine Etkisi.....	31
2.4. Kadın Gazeteciler İçin Görev Zamanlamaları ve Engeller	32
2.5. Spor Medyasında Kadınlar	33
2.6. Dünya Spor Medyasında Kadın ve Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık	39
2.7. Azerbaycan Spor Medyasında Kadın.....	42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AZERBAYCAN'DAKİ KADIN SPOR MEDYASI ÇALIŞANLARININ CİNSİYETE DAYALI MESLEKİ AYRIMCILIĞA İLİŞKİN DÜŞÜNCELERİ

3.1 Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları	44
3.2 Araştırmanın Yöntemi	Hata! Yer işareti tanımlanmamış. 44
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	45
3.4. Araştırma Verilerinin Toplanması	45
3.5. Bulguların Değerlendirilmesi.....	45
3.5.1. İşe Alım.....	46
3.5.2. Maaş	47
3.5.3. Terfi.....	47
3.5.4. İş Süreçleri	46
SONUÇ.....	52
KAYNAKÇA	54

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	45-46
--	-------

GİRİŞ

Spor medyası ve eğlence endüstrisinde toplumsal cinsiyet konularının önemsenmesi için birçok neden bulunmaktadır. Bilindiği üzere, kadınlar, medyanın en büyük tüketicileri arasındadır, dolayısıyla bu sektör ve onu destekleyen reklam sektörü için önemli bir demografiyi temsil etmektedirler. Ancak konu spor programlarına geldiği zaman durum farklılık göstermektedir. Dünya genelinde spor medyasında kadın istihdam oranı erkek istihdam oranına göre oldukça düşüktür (Nielsen, 2012).

Erken yıllarda gazeteciliğin nasıl cinsiyetlendirildiğine dair bir feminist analizde Catherine Covert, gazetecilik tarihinin bağımsızlığını ve bireysel özerkliğini kutladığını, böylece aile ve arkadaşlık bağlarının etkilerini görmezden geldiğini belirtmiştir (Covert,1981). Covert, haberin kendisinin çatışma, tartışma ve rekabet açısından yazıldığını ve erkeklerin kazanmaya olan ilgisini yansıttığını öne sürmektedir. Bu kapsamda, söz konusu erkeksi dili kadınların değerleriyle (uyum, yakınlık ve topluluk) karşılaştırmıştır. O tarihten beri feminist akademisyenler, her zaman Covert'ın nüansıya olmasa da, gazetecilik mensuplarının cinsiyeti nedeniyle ikiye bölünmekte ve önemli bir konu olarak ele almaya devam etmektedirler. Etkilerle ilgili statik iddiaların bir sonucu olarak, kadınları işe alma ve terfi etme argümanı eşitlik veya çeşitliliğin doğasında bulunan değere değil, kadınların kendi benzersiz değerlerinin, çıkarlarının ve önceliklerinin gazeteciliği dönüştüreceği iddiasına dayanmaktadır (Covert, 1981). Bu nedenle asıl önemsenen düşünce toplumsal cinsiyet eşitliğindeki değişimin haberin yapısında, tanıtımında ve oluşumunda farklı fikirler ortaya koymasıdır.

Feminist kuramlaştırma, düşünme ve öğrenme biçimlerinin toplumsal kimlikten büyük ölçüde etkilendiğini, bunun da sırasıyla deneyimlerden, sosyalleşmeden ve toplumsal tarihten etkilendiğini ve bunların hepsinin cinsiyete dayalı olduğunu öne sürmektedir. Bu perspektiften yola çıkan araştırmacılar ise toplumsal cinsiyet hikayelerinin nasıl araştırıldığını, kaynaklandığını, çerçvelendiğini ve yazıldığını etkilediği ve kadınların haber odasında nasıl farklı şekillerde sosyalleştiğini araştırarak haber üretimi ve yazımına eleştirel bir gözle bakmaktadır.

Feminist ideolojinin en önemli amaçlarından biri, kadınların toplumsal, siyasve ekonomik açıdan eşitliğine yönelik yasal düzenlemelerin yapılmasıdır. Bu kapsamda, kadına yönelik

şiddetin önlenmesi,kadınların iş hayatında ve siyasi arenada eşit haklara sahip olması, cinsiyet ayrımcılığının karşısını alması gibi konularda yasal düzenlemeler yapılması gerekliliği vurgulanır. Bunun için çeşitli yasalar sözleşmeler vardır. Örneğin, Türkiye'de Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Kanunu, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Kanunu gibi yasal düzenlemeler feminist ideolojinin koruma ve eşitlik sağlama hedeflerini yansıtmaktadır.

Spor medyası, kendi konumlarını iyileştirmek için birçok farklı strateji kullanıyor. Bunlar arasında şunlar yer alır:

1. İçerik kalitesini artırma.
- 2.yeteneklerini göstermek
- 3.rol model olmak

Spor medyasında kadınlar genellikle kadınların spor dünyasındaki eşitsizliklerle mücadele eden ve feminizm konusunda olumlu düşüncelere sahiptiler. Özellikle spor dünyasında erkeklerin hakimiyeti ve kadın sporcuların maruz kaldığı cinsiyetçi söylemler, giyim standartları ve ödül eşitsizlikleri gibi konular hakkında konuşmaya ve mücadele etmeye öncülük eden kadın spor yazarları ve spikerleri vardır. Ancak, bazı kadın spor yazarları ve spikerleri, erkeklerin hakim olduğu spor dünyasında kadınların gösterdiği başarılarla yeteri kadar takdir gösterilmediğini düşündükleri için, bu konuda daha agresif bir tutum benimsemektedirler.

GMMP'ye (Global Media Monitoring Project) göre, kadınlar erkeklerle yaklaşık olarak aynı yüzdelerde bilim ve sağlık haberleri yazmakta, ancak ekonomi haberlerinin sadece %39'unun kadınlar tarafından yazıldığı görülmektedir. Kadınlar, Afrika, Avrupa (%30), Orta Doğu (%27) ve Kuzey Amerika'da (%28) siyasi haberlerin %30'unu yazarken; dünya çapında, suç üzerine daha az yazdıkları gözlemlenmektedir. Uluslararası verileri özetleyen GMMP, kadınlar tarafından bildirilen haberlerde konuların %29'unun kadın olduğunu, buna karşılık erkek muhabirlerin %26'sının yazdıkları konuların erkekler üzerine olduğunu tespit etmektedir.

Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri ve diğer birçok ülkedeki ulusal anketlerden elde edilen veriler, gazeteciliğin normatif ve gerçek işlevleri konusunda profesyoneller arasında önemli bir anlaşmazlık olduğunu, ancak anlamlı cinsiyet farklılıklarının bulunmadığını göstermektedir (Henningham & Delano, 1998). Cinsiyet rollerinin daha fazla farklılaştığı

toplumlarda, kadınların daha az yetkilendirildiği ülkelerle karşılaştırıldığında, cinsiyet farkı da çok fazla değildir. Çünkü erkekler ve kadınlar haberin rolünü kavramakta ve habercilik yöntemlerinin etiğini benzer şekilde değerlendirmektedirler (Bielby, 1996).

1960'lardan önce, kadınlar spor haberciliği dünyasında aktif rol almaları oldukça ender görülen manzaralar arasındadır. Spor haberleri yapan kadınlar, genellikle kadın spor takımları için haber üretmektedir. 1970'lerde TITLE IX (Amerikada sporda eşitsizlik yasası) yürürlüğe girdiğinde, daha fazla kadın spor yapmaya başlamış ve bu da daha fazla kadının spor hakkında haber yapmasına olanak sağlamıştır. Bundan kısa süre sonra kadınlar, başarının ve prestijin kadın sporları hakkında haber yapmakta değil, profesyonel erkekler futbolu, beyzbol ve basketbol gibi büyük para kazandıran sporlar için haber yapmakta olduğunu keşfetmişlerdir.(Stevenson, 2007)

Günümüzde Uluslararası Spor Basın Araştırması (2012), makalelerin %92'inden fazlasının erkek gazeteciler tarafından yazıldığı ve makalelerin %85'inden fazlasının sporculara odaklandığı sonucuna varmıştır. Daha kesin olmak gerekirse, incelenen spor makalelerinin sadece %8'i adı geçen kadın gazeteciler tarafından yazılmıştır. Bununla birlikte, diğer alanlarda olduğu gibi medyada da yatay ve dikey ayrışma görülebilmekte, bu da kadınların her düzeyde spor medyasına yabancılaşma eğiliminde olduğu anlamına gelmektedir. Kadınların medya liderliği pozisyonlarında yeterince temsil edilmemesinin yanı sıra, kadın gazetecilerin ele aldığı konular basmakalıp olarak kadınların rolleriyle ilişkilendirilme eğilimindedir. Örneğin, 2015 Kadın Medya Merkezi raporunda bildirildiği üzere, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kadın gazeteciler ağırlıklı olarak eğitim (%54,6), yaşam tarzı (%49,6), din (%49,6) ve sağlık (%49,3), gibi konuları ele almaktadır. Sadece %10,2'si sporla ilgili haber üretmektedir.

Ayrıca, uluslararası düzeyde ve zamansal ilerleyiş içerisinde, kadınların spor performansının gerçekleri, sporcu kadınların medya görüntülerinde doğru bir şekilde de temsil edilmemiştir. Genel olarak, kadın sporcular spor medyasında erkeklere göre çok daha az temsil edilmektedir. Ayrıca, sporcu kadınlar basmakalıp, komik, cinselleştirilmiş ve cinsiyetçi şekillerde tasvir edilmektedirler. Fiziksel görünümleri, kadınlıkları ve/veya cinsellikleri, atletik yeteneklerinden daha çok anılmaktadır.

Medya ve spor, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini sürdürmek ve cinsiyet farklılıklarını vurgulamak için toplumsal cinsiyet klişelerini kullanmaktadır. Kadınlar “gerçek sporcular” olarak görülmemekte çünkü medya bir yandan kadınları nesneleştirmekte ve onların fiziksel

yönlerini öne çıkarmaktayken diğer yandan medya sporun hegemonik erkekliğinin yeniden üretilmesine katkıda bulunmaktadır. Sporcu kadınların medyanın cinsiyete dayalı önyargılı tasvirleri, kadınların spora ve koçluğa katılımının yanı sıra spordaki liderlik pozisyonları üzerinde de etkilidir.

Konuyla ilgili olarak, Cambridge Üniversitesi'nin çok çeşitli medya kaynaklarından alınan milyonlarca yazılı ve sözlü İngilizce veritabanları aracılığıyla sporda kadın ve erkeklere atıfta bulunmak için dilin kullanımı araştırmasından bahsetmek mümkündür. Erkekler, sporla ilgili olarak kadınlardan neredeyse üç kat daha fazla anılma eğilimindedir. Aynı araştırma, erkeklere kıyasla kadınların görünüşleri, kıyafetleri ve kişisel yaşamları konusunda orantısız bir şekilde anıldığını ve kadınların estetiğinin büyük ölçüde atletik performanslarından daha fazla vurgulandığını belirtmektedir. Sporda kadınlar ile ilişkilendirilen veya birleştirilen en yaygın kelimeler 'yaşlı', 'hamile', 'evli' veya 'evlenmemiş'tir. Aksine, sporcu erkekleri tanımlamak için en çok seçilen kelimeler ise 'en hızlı', 'güçlü', 'büyük', 'gerçek' ve 'harika'dır. Yine kadın ve erkek sporcular için fiillerin seçiminin de farklılaştığı görülmektedir.

Son 25 yılda bazı olumlu değişiklikler fark edilmiş olsa da, boylamsal bir çalışmanın gösterdiği gibi, kadın sporlarının televizyonda medyada yer almasının hala değişmeden kalması beklenmektedir. Öte yandan, çeşitli araştırmalardan elde edilen kanıtlar, geleneksel medyayla karşılaştırıldığında, spor haberleri web sitelerinin, spor medyasında (özellikle Olimpiyat Oyunları için) cinsiyete ilişkin bir kapsayıcılık gündemi belirlemede önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Günümüz dünyasında artık, TV kanallarının, spor medyası sitelerinin ve gazetelerinin, radyo kanallarının spor departmanlarında birden fazla pozisyonda kadınları görmek mümkün olmaktadır. Eskiden sadece muhabir olarak gördüğümüz kadınları, şimdi editör, spor yorumcusu v.s gibi erkeklerin hegomon olduğu alanlarda da görmek mümkündür. Özellikle futbol medyası sektöründe kadınların hızlı istihdam artımı, kadınların da bu sektörde varlığının ciddi bir belgesi haline geldiğini gözler önüne sermektedir.

Bu kapsamda gerçekleştirilmesi hedeflenen çalışmada, spor medyasındaki kadın çalışanların cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık algılamalarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Azerbaycan örneği üzerinde çalışılmış; böylelikle literatüre kadın çalışanların mesleki ayrımcılık algılamalarının yeni bir ülke perspektifi üzerinden de

değerlendirilebilmesi hedeflenmiştir. Bu hedefe uygun olarak aşağıda öncelikle toplumsal cinsiyet kavramı ve kuramlarına yer verilerek, medyada karşılaşılan cinsiyete dayalı ayrımcılık sorunu üzerinde durulacak, sonrasında ise araştırma süreci ve bulguları aktarılacaktır.

Dökmen'e (2017: 21) göre cinsiyet, öncelikle biyolojik olarak kadın ve erkekleri birbirinden ayırmaktadır: “Cinsiyet, ikili bir bölünmeyi ifade eder. Hem erkekler hem de kadınlar var. “Doğduklarında sahip oldukları cinsiyet organlarına bakıldığında (Doğmadan önce bile) bebekler ya kadın cinsiyet kategorisine ya da erkek cinsiyet grubuna ait olarak işaretlenmektedir” (Dökmen, 2017: 21).

BİRİNCİ BÖLÜM

CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI

1.1 Toplumsal Cinsiyet

Anne Oakley'nin 1972 tarihli "Sex, Gender and Society" adlı kitabı, toplumsal cinsiyet teriminin ilk kez kullanıldığı yerdir. Oakley, cinsiyetin, toplumsal olarak yapılandırılmış bir düzlemde belirlendiğini öne sürmektedir.

Oakley, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rollerinin, toplumda değişen insan davranışının ve varlığının yönleri olduğunu belirtmektedir. Oakley, biyolojik cinsiyetin biyolojik koşullara, toplumsal cinsiyetin de toplumsal koşullara bağlı olduğu gözlemini yapmaktadır (Savran Acar, 2004: 234). Ann Oakley, Citizen'a (2007: 31) göre, toplumsal cinsiyetin (cinsiyet) erkekler ve kadınlar arasındaki biyolojik ayrımını tanımlarken, cinsiyet erkeklik ve kadınlık arasındaki toplumsal olarak eşitsiz ayrımı ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyetin birbiriyle basit ve net bir şekilde örtüştüğü anlayışı devam etse de, bugün bu iki terimin farklı anlamsal boyutlarını ele alan geniş bir literatür bulunmaktadır (Yurttaş, 2007: 31).

Toplumsal cinsiyet, cinsiyetler arasındaki biyolojik bağlantıların aksine toplumsal olarak yaratılmaktadır. Farklı tarihsel dönemlerde ve coğrafi konumlarda cinsiyet ilişkilerinde çok farklılıklar vardır. Bağlantılar her zaman değişmektedir ve bu farklılıklar her kültürde görülmektedir (Outwaite, 2008: 787-788).

Ecevit (2011: 4), cinsiyeti biyolojik cinsiyetten farklı bir sosyal ve kültürel yapı olarak tanımlamaktadır "Toplumsal cinsiyet, kültürlerin kadın ve erkek arasında nasıl farklılaştığını ve onlara atanan sosyal konumları tanımlamak için kullanılır" (Ecevit, 2011: 4).

Giddens ise "Toplumsal cinsiyet, her katılımcı için kabul edilebilir veya kabul edilen davranış için sosyal varsayımlardır" diye tanımlamaktadır. Toplumsal cinsiyet, erkekleri ve kadınları farklılaştıran anatomik özelliklerden ziyade, erkeklik ve kadınlığın tarihsel olarak biçimlenmiş özelliklerini ifade etmektedir (Giddens, 2000: 621). Giddens (2014: 25) "Mahramiyetin Dönüşümü" adlı çalışmasında cinsiyetin yalnızca bir dürtü olarak

görülemeyeceğini savunur; daha ziyade, güç bağları için özellikle yoğun bir transfer noktasıdır ve ürettiği enerji ve güç nedeniyle bir sosyal kontrol çekirdeği olarak kullanılabilir. (Scott, 2007: 11).

Toplumsal cinsiyet kavramının kullanımı, kadın egemenliğinin çeşitli düzeylerinin ortak paydası olarak kadınların yeniden üretimi ve erkeklerin fiziksel gücü gibi psikolojik açıklamalara da açıkça karşı çıkmaktadır. Kadınların konumlarının tamamen sosyal olarak nasıl yaratıldığını ifade ederek toplumsal yapıları vurgular (Scott, 2007: 11).

Erkekler ve kadınlar arasındaki bağlantı, sosyal veya kültürel olarak düzenlenmekte ve bu nedenle, cinsiyetlerden birine verilen roller, statüler, kimlikler ve yükümlülükler göre tanımlanmakta ve temel alınmaktadır. Kurallar, beklentiler ve kalıplar, bir kişinin gelişimi sürecinde uzun yıllar boyunca tekrarlanmaktadır. Burada bahsedilen kalıplar aileyi, medyayı, arkadaş gruplarını içerir ve insanlar onları benimsemektedir (Bhasin, 2003). Toplumsal cinsiyet, sosyal davranış ve beklentilerin yanı sıra kişilerarası ilişkileri, özellikle de güç dinamiklerini şekillendiren sosyal bir yapıdır (Butler, 1990).

Toplumsal cinsiyet bağlamında tarihsel-toplumsal süreç içinde kurulan dinamik ilişki kalıpları doğal ve geri döndürülemez olarak görülebilmektedir (Ertürk Aksoy, 2006: 30). Kadınların ezilmesi bazen biyolojiye dayandırılırken Scott'ın açıklamasına göre ise kadınların doğurganlığını ve erkeklerin fiziksel gücünü içeren biyolojik nedenleri inkar eden düşünceye atfedilmektedir. Aksine, toplumsal cinsiyet, toplumsal ve kültürel olarak oluşturulmuş toplumsal cinsiyet normlarının kadınları ve erkekleri tercih etme eğiliminde olduğunu vurgulamanın bir yoludur (Scott, 2007: 11).

Toplumsal cinsiyet, toplumun kadınlara ve erkeklere koyduğu sosyal kodlarla uygulanmaktadır. Erkekleri ve kadınları tanımlayan temel özelliklerden ziyade cinsiyet, kadınlık ve erkeklığe atfedilen kavramları ve bunlardan beklenen tutumları tanımlamak için kullanılmaktadır.

1.2 Toplumsal Cinsiyet İlişkileri ve Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık

Toplumsal ilişkiler ağının incelenmesi, cinsiyete dayalı ayrımcılığın da bu ilişkiler ağı içerisinde kurulduğunun anlaşılmasını beraberinde getirmiştir. Çünkü toplumsal cinsiyet

ilişkileri, erkeklerin genellikle hayatın hemen her alanında daha fazla otorite konumunda olduğu, kadınların ise arka planda oturmaya zorlandığı güç eşitsizliklerini içermektedir.

Kadınlar daha uzun saatler çalışıp daha fazla emek harcadıkça ya değersizleşmekte ya da daha düşük ücret almakta ve işyerinde istismara maruz kalmaktadır (Bhasin, 2003: 5). Bunlar kültürel ve sosyal bağlama dayanmaktadır. Hemen hemen her durum biyolojik cinsiyetten çok toplumsal cinsiyete dayanmaktadır (Bhasin, 2003: 4). Toplumu şekillendirmeye yönelik bu ataerkil yaklaşımın egemenliği artık bir zamanlar olduğu kadar evrensel olarak kabul edilmese de, etkisi neredeyse evrensel kabul edilmektedir. Egemen erkek modeli, bir bütün olarak toplum için genel bir model olarak görülmüş ve bu politika ve yapı içinde kendi yolunu bulmuştur. Politikalar ve yapılar çoğunlukla erkekler tarafından oluşturulmakta ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği, bir grubun bilinçli veya farkında olmadan politika ve yapıları uygulaması sonucunda ortaya çıkmaktadır (KSGM, 2008a: 15).

Cinsiyete dayalı iş bölümü incelendiğinde, kadınlar erkeklere göre daha zor iş bulduğunu ve zor şartlarda çalıştıklarını ortaya koyan çok sayıda araştırma sonucuyla karşılaşılmaktadır. Cinsiyetin toplumsal oluşumu söz konusu olduğunda, erkeklerin klişeleşmiş iş bölümü en önemli faktördür. Cinsiyete dayalı iş bölümünün cinsiyet eşitsizliği ve asimetrisinin devam etmesi için kritik olduğunu kabul edilmektedir (Bhasin, 2003: 28). Pek çok insan, cinsiyete dayalı iş bölümünün, kadınların ve erkeklerin yaptığı farklı görevlerle ilgili bir şey değil, sadece sosyalleşme sürecinin bir bileşeni olduğunu düşünmektedir. Cinsiyete göre iş bölümü belirli bir sosyal pratiği önermekle birlikte, cinsiyetin nasıl kurulduğunu, hangi güç ve otorite konumlarının inşa edildiğini ve uygulandığını göstermektedir (Atauz vd., 1999: 4). Ancak iş bölümü, erkeklerin güçlü bir konuma gelmesine, kadınların ise güçsüz bir konuma getirilmesine izin vermektedir (Alkan, 2005: 41).

Cinsiyet çalışma kavramı söz konusu olduğunda, önemli biyolojik önyargı ve kadınlar ile erkekler arasında farklı bakış açıları var olmaktadır. Bu fikir, erkeklerin ve kadınların çeşitli işleri eşit olarak yaptığını gösteriyor gibi görünse de, erkeklerin üstlendiği sorumluluklar genellikle “gerçek” insani yükümlülükler olarak görülürken, kadınların yaptığı görevler sıklıkla “ikincil” görevler olarak kabul edilmektedir. Sorun burada ortaya çıkmaktadır; erkekler ve kadınlar arasındaki baskın/itaatkâr bağlantı kolayca belirgin değildir (Mies vd., 2008).

Cinsiyete dayalı ayrımcılık kavramı, hem erkekleri hem de kadınları kapsayan bir kavramdır. Gerçekte bu bulgu, kadınların insan haklarından, özellikle toplumsal cinsiyet eşitliğinden erkeklerle aynı şekilde yararlanamayacaklarını daha açık bir şekilde göstermektedir. Mevcut tüm kanıtlara göre, kadınlar toplumda düşük bir konuma sahiptir. Cinsiyete dayalı ayrımcılık coğrafi bölümlenmede de görülmektedir. Kadın mekânları, yalnızca anne ve eş olma bağlamında anlaşılır (Alkan, 2005: 43). Kadınlar genellikle görünmez oldukları için ekonomik ve istihdam verilerinden hariç tutulmaktadır. Kadın emeği görülmez veya çok az değerli olduğu düşünülmektedir (Alkan, 2005: 45).

Toplumun birçok kesiminde hissedilen cinsiyete dayalı ayrımcılık, ancak 20. yüzyılın başlarından itibaren Batı ülkelerinde ele alınmış ve yasaklanmıştır. 1957'de Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun kurulmasından sonra, tüm Avrupa'da kadın ve erkek için eşit muamele kavramı ön plana çıkmaktadır. Avrupa'da iş birliğinin ilk yıllarının birincil odak noktası olan ekonomik sorunlarla, eşit muamele esas olarak ekonomik açıdan ele alınmaktadır (KSGM, 2007b). Bu, ulusların fırsat eşitliği sağlayacak şekilde rekabet etmelerinin yolunu hazırlamaktadır. İngiltere'de "Cinsiyet Ayrımcılığı Yasası" 26 Mart 1975'te yürürlüğe girmiştir (Bensadon, 1990: 70). Eşit İstihdam Fırsatı Yasası 1973 yılında ABD'de kurulmuş ve Çalışma Bakanlığı ile sözleşmesi olan tüm işletmelerde işyerinde cinsiyete dayalı ayrımcılık yapılmasını yasa dışı hale getirmiştir (Bensadon, 1990: 96).

Diğer yandan her ne kadar, son yıllarda kadınların kamusal alana katılımı ve istihdam oranları yükselse de bu gelişmeler cinsiyet ayrımcılığının ortadan kalktığı anlamına gelmemektedir. Çünkü bazı durumlarda eşitsizlik azalırken bazılarında artmıştır, yani özetlemek gerekirse eşitsizlik kalıpları değişmiştir (Outwaite, 2008: 788). Örneğin; tam zamanlı ücret alan kadın ve erkekler arasında onlarca yıl öncesine göre daha az fark vardır, ancak yarı zamanlı erkek ve kadın işçiler arasındaki fark her zamankinden daha büyüktür (Outhwaite, 2008: 790).

Ek olarak, cinsiyete dayalı ayrımcılık sadece kadınlarla sınırlı değildir. Toplum, bir bütün olarak bu cinsiyet eşitsizliğinden olumsuz etkilenmektedir. Kadınların ayrımcılığa uğradığı birçok toplum da bundan zarar görmektedir ve en büyük kaybı yaşayan şüphesiz demokrasidir. Pateman'a göre, kadınların bağımlı rolüne düşürüldüğü demokrasi kusurlu bir demokrasidir (Akt. Aziz vd. 1994: 9).

1.3. Toplumsal Cinsiyet Kuramları

Toplumsal cinsiyet rollerinin kazanılması ve cinsiyet arasındaki farklılıklarla ilgili çeşitli kuramlar bulunmaktadır. Bu kuramlar toplumsal cinsiyet rollerini, kuramsal olarak kendi perspektiflerinden açıklamaya çalışmaktadırlar.

Doğacı yaklaşımdan yükselen kuramlar (Biyolojik Kuram, Sosyobiyojik Kuram, Psikanalitik Kuram) cinsiyet farklılıklarının doğal bir gerçekliğinin bulunduğunu kabul etmektedir. Gelişmeci yaklaşımdan yükselen toplumsal cinsiyet kuramları ise (Sosyal Öğrenme Kuramı, Sosyal Bilişsel Kuram, Bilişsel Gelişim Kuramı, Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı) cinsiyet farklılıklarının toplumsal yapı aracılığıyla bireyin gelişimi süreci içerisinde inşa edildiğini ileri sürmektedir.

1.3.1 Doğacı Yaklaşım

Doğacı yaklaşıma göre, kadın ve erkek arasındaki cinsiyet farklılıkları bireylerin fiziksel ve hormonal farklılıklarından kaynaklanmaktadır. Cinsiyet farklılıklarının fiziksel bir gerçekliğe dayandığını söyleyen bu kuramları Biyolojik Kuram, Sosyo-biyolojik Kuram, Psikanalitik Kuram olmak üzere üçe ayırmak mümkündür. Aşağıda bu kuramlar sırasıyla aktarılmaktadır.

1.3.1.1 Biyolojik Kuram

Kurama göre, kadın ve erkek arasındaki farklılık biyolojik ve psikolojik ayrımlara dayanmaktadır. Bu kuramın savunucuları için "bütün psikolojik olaylar bir şekilde beyin ve sinir sisteminin işleyişinden kaynaklanmaktadır" (Ünlü, 2001: 5).

Dökmen (2017:48), biyolojik teoride kadın ve erkek arasındaki farklılıklardan üreme organları, beyin yapısı ve hormonlar gibi biyolojik değişkenlerin sorumlu olduğunu söylemektedir. Bu anlayışa göre annelik içgüdüğü beyinde veya üreme organlarında mevcuttur. Daha yüksek zihinsel süreçlerin merkezi olduğu düşünülen kadınların ön beyinleri erkeklere göre daha küçük ve daha kıvrımlıdır. Ancak, algı gibi daha basit zihinsel işlevlerin çekirdeği olduğu düşünülen beynin yan lobları kadınlarda daha büyüktür. 1977 yılında yapılan bir araştırmaya

göre erkek hormonları ve beyin performansı kadınlardan daha üstün olduğu görülmektedir (Dökmen, 2017: 48-49).

Bu fikre uygun olarak, kızlar ve erkekler çok küçük yaşlarda önemli davranış farklılıkları göstermektedirler. Kız ve erkek çocukların aynı şekilde yetiştirildiği ailelerde dahi çocukların ilgi ve davranışları zamanla değişmektedir. Mesela erkekler silahlarla oynarken, kızlar ise bebeklerle oynamaktadır. Bu durum düşüncelerini etkilemekte ve kendilerine biçilen toplumsal rolleri çok küçük yaşlardan itibaren zihinlerine ekmektedir.

Biyolojik yaklaşım, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasında bir ayrım olmadığını, dolayısıyla biyolojik cinsiyetin cinsiyete dayalı davranış yarattığını öne sürmektedir. Cinsiyet iki biyolojik faktör tarafından belirlenir: hormonlar ve kromozomlar.

1.3.1.2 Sosyo-biyolojik Kuram

Sosyo-biyolojik kuram, milyonlarca yıllık evrimsel süreci ve genetik değişimi cinsiyet farklılıklarının bir nedeni olarak görmektedir: “Organizmaların hayatta kalma, üreme ve gelecekte hayatta kalacak ve üreyecek potansiyellerinin en yükseğe çıkarma çabasında olduğunu ileri süren bir kuramdır” (Dökmen, 2017:53). Sosyo-biyologlara göre kadınlar doğurabildikleri bebeklerini de sütleriyle besleyebildikleri için ilgi ve bakım yönelimlidirler. Ancak erkekler, güçlü ve savaşçı görüldüğü için tarihsel süreçte avcılık yapabilmektedirler. Yapılan çalışmalar kapsamında cinsiyet hormonları saldırganlıkla ilişkilendirilmiştir. Özellikle testosteronun, pek çok tür için saldırganlıkla ilişkili olduğu bulgusuna varılmaktadır. Sosyo-biyologlar, pek çok türün erkeğinin dişiden daha saldırgan olduğunu ileri sürmektedir.

Farklı kültürlerde benzer kadın-erkek davranışları bulunmasına rağmen, toplumlardaki kültürel çeşitlilik gerekçe gösterilerek sosyo-biyolojik kuram eleştirilmektedir (Giddens, 2000: 98). Ayrıca sosyo-biyoloji alanı, çağdaş kişilik ve kültür teorisyenleri tarafından da kabul görmemektedir. Sosyal düşüncenin onlarca yıldır eğilimi, insanların kişisel davranışlarından ve başkalarıyla bir bütün olarak toplumla etkileşim biçimlerinden büyük ölçüde sorumlu oldukları yönünde olmaktadır. Wilson ve diğer sosyo-biyolojik teorisyenler, saldırganlık, anne-çocuk bağı, dil, enseste karşı tabu, cinsel işbölümü, fedakarlık, bağlılık, uygunluk, yabancı düşmanlığı,

soykırım, etik, aşk, kin ve diğer birçok insan davranışının genetik temelli olduğunu düşünmektedirler (Godfrey, 2005).

1.3.1.3 Psikanalitik Kuram

Özdeşleşme ve içselleştirme gibi bilinçaltı süreçleri vurgulayan bu teoriye göre, erkeklerin eril davranışları ve kadınların kadınsı davranışları, yani toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranışları, çocukların ebeveynleriyle özdeşleşme süreci üzerine kuruludur. Sigmund Freud'a göre çocuklar kendi cinsiyetlerinin ebeveynleriyle özdeşleşir ve onların özelliklerini benimser. Bu görüşe göre bireyin sosyal ve psikolojik uyum içinde olabilmesi için cinsiyetine uygun bir cinsiyet kimliğe sahip olması gerekir (Pehlivan, 2008: 507).

Freud'a göre biyolojik ve toplumsal cinsiyet kuramları birbirinden tamamen farklı anlamlar taşıyan birer terimdirler. Freud'un vurgusu ile başlayan toplumsal cinsiyet eğitimi okul, çevre ve medyadan etkilenmektedir. Toplumsal cinsiyet, bir deneyim olarak cinsel farklılığın derinleşmesine ve ondan çıkarılan bilgilere doğru bu gerilimi sürdürmemize izin veriyorsa fayda sağlamaktadır. Her koşulda, psikopatolojide veya psikanalizde, toplumsal ilişkilerin ve kadın ve erkeğin rollerinin tanımının yalnızca tamamlayıcı bir değişkeniyse, tamamen yararsızdır. Toplumsal cinsiyet, bizi geriye götüren ve cinsel farklılık deneyimine maruz bırakan, sıkıntıyı, sıkıntı deneyimini sürdürme yeteneğine sahip yıkıcı bir operatör olarak hizmet ediyorsa yarar sağlamaktadır. Toplumsal cinsiyet, bu yolda, özellikle belirsizliğin çözümlene kadar bir açıklama çabasının nesnesini oluşturmadığı yeni cinsellik ve cinsel farklılık düzenlemelerini açıklamamıza izin veriyorsa yarar sağlamaktadır. Bunun bir sonucu olarak, psikanalizde bir toplumsal cinsiyet tanımı ortaya koymak mümkündür: toplumsal cinsiyet, psikanalizde aynı anda hem cinselliğin hem içinde hem de dışında yer alan sınırı, cinsiyetin kıyısını ya da sınırını açığa çıkarmaya muktedir olan sınırı belirtmektedir. Demek ki toplumsal cinsiyet, kendini hissettirdiği istikrar anında, aralıklı sıkıntısının ara uzamında cinsiyeti yaratmaktadır (Scott, 2009).

Toplumsal cinsiyet, insanlığın var oluşundan beridir kendini göstermektedir, var olmaktadır fakat konunun nedenini anlamlandırmak istendiğinde konudan kaçınılmakta ve eleştiri yapılırken geri planda kalınmaktadır. Tıp ve psikiyatri alanında -insan ve toplum

bilimlerinin etkisi altında- toplumsal cinsiyet, öznenin sözcülüğünü yapması nedeniyle kimlik boyutunun kendisini bağlantılı bulduğu öznenin toplumsal varoluşunu öne çıkarmaktadır. Toplumsal cinsiyet, sınırları bulanıklaştırırken, anatomik cinsiyet ile doğallıktan çıkarılmış cinsiyet arasındaki ayırım çizgisinin yanı sıra, cinsiyetin kendisini bedenın “dış”ı ya da kimliğin bir uzantısı olarak sınırlayan çizgide aşağı inmektedir. Bir kez ayrıldıktan sonra, toplumsal cinsiyet cinsiyeti ayırır ve cinsiyeti yaratır: kendi etkilerinin bir kopyası olarak ve iktidar söylemlerinin ve ilişkilerinin yol boyunca barındığı her şeyin etkin bir ifşası olarak görülmektedir. Normlar ve kısıtlamalar açısından toplumsal cinsiyet, hem bir şeyi hem de onun karşıtını üretiyor gibi görünmektedir (Saez, 2004). Ayrıca cinsiyet, anatomik olan her şeyin biyolojik olan her şeyi kapsamadığı, cinsiyetlendirilmiş bedenın yaşanmış deneyimini sorgulamakta ve cinsiyet kaynağını cinsiyet mahallinde almaktadır. Çünkü biyoloji bedeni cinsiyetlendirirken, cinsiyetlendirmenin onu cinsel manzaraya dilin müdahalesi aracılığıyla (bu ister edimsel olarak, ister anlamlandırıcı olarak algılanıp konumlandığı durumu büyük ölçüde geçerli kılınmaktadır. Bu nedenle, kendisini temellendiren ruhsal süreçleri taşıyan ve kimlik hareketleri ile öznel geliş anları arasındaki ruhsal-içi ve bilinçdışı etki noktalarında toplumsal ve siyasal olanı hesaba katma olgusuna açılan konuşulan bir cinsiyettir (Wilson , 2017).

1.3.2 Gelişmeci Yaklaşım

Gelişmeci yaklaşıma göre, kadın ve erkek arasındaki cinsiyet farklılıklarının bağımsız fiziksel bir gerçekliğe dayanmamaktadır. Bu farklılıklar toplumsa yapı içerisinde kültürel olarak inşa edilmektedir.

Gelişmeci yaklaşımdan yükselen bu kuramları Sosyal Öğrenme Kuramı, Sosyal Bilişsel Kuram, Bilişsel Gelişim Kuramı, Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı olmak üzere dörde ayırmak mümkündür. Aşağıda bu kuramlar sırasıyla aktarılmaktadır.

1.3.2.1 Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme teorisinin temelleri, sosyal öğrenme teorisyeni Albert Bandura tarafından ortaya atılmıştır. Ancak tarih boyunca Platon ve Aristoteles'e açıklamalar yapılmıştır. Efsaneye göre Platon ve Aristoteles, davranışlarını doğal ortamlarında gözlemleyerek nasıl modelleneceklerini açıklamışlardır. Yine bu konuda sistematik olarak görüş bildiren ilk kişinin ise John Dewey olduğunu söylemek mümkündür. (Culver vd., 2019).

Bu kuramda kız ve erkek çocuklarının, erkek ve kadınları gözlemleyerek toplumsal cinsiyet rollerini öğrendiği; bu nedenle insanların başkalarının davranışlarını gözleyerek ve bunlardan bir sonuç çıkararak öğrenebilecekleri savunulmaktadır. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesinde en önemli etkenlerin başında çevre gelmektedir.

“Sosyal öğrenme kuramı, ailelerin çocuklarını doğumlarından itibaren cinsiyetleri temelinde farklı olarak algıladıklarını ve bu farklılıkları göz önünde bulundurarak davrandıklarını öne sürmektedir” (Kart, 2009: 104). Bu kuramın temelinde “gözlem” yatmaktadır; toplumsal cinsiyet rollerinin kazanılmasına çevre de önemli bir öğrenme aracı olmaktadır. Kız ve erkek çocuklarının cinsiyetlerine uygun rol ve davranışları, ceza ve ödül yöntemiyle pekiştirilmektedir. Sonuç olarak, eğer bir genç cinsiyetine uygun davranmazsa cezalandırılmaktadır. “Ödül vermeyen hatta cezalandırılmayan davranışlar ise tekrarlanmaz, kaçınılır ve davranış dağarcığına dahil edilmez”. Ebeveynler ve öğretmenler aynı davranış için kız ve erkek çocuklara farklı tepkide bulunmaktadır. Örneğin; saldırgan ve atılgan davranışlar erkek çocukları için pekiştirilirken, bu davranış kız çocuklarında pekiştirilmemekte hatta çoğu zaman bu konuda kız çocukları “Sen erkek misin? Kız gibi davran” şeklinde uyarılmaktadırlar.

1.3.2.2 Sosyal Bilişsel Kuram

Bandura tarafından geliştirilip, Bussey ve Bandura tarafından cinsiyet gelişimi ve farklılaşmasını açıklamak üzere uyarlanan bu kuram, sosyal davranışı biyolojik evrimleşmenin bir sonucu olarak görüp, tek yönlü evrimi reddetmektedir (Bussey ve Bandura, 1999; aktaran: Dökmen, 2018).

Sosyal bilişsel kurama göre, toplumsal cinsiyet üçlü karşılıklı nedensellik ile açıklanmaktadır. Bunlar; kişisel faktörler, davranış örüntüleri ve çevresel olayların etrafında incelenmektedir. *Kişisel faktörler* duygusal ve kişisel olayları, cinsiyet kavramlaştırmalarını içerir. *Davranış örüntüleri* cinsiyete bağlı etkinlikleri içerir. *Çevresel faktörde* ise günlük yaşamda bireyin karşılaştığı sosyal ağların tümünü göstermektedir (Dökmen, 2018).

1.3.2.3 Bilişsel Gelişim Kuramı

Kohlberg'in geliştirdiği Bilişsel Gelişim Kuramı'na göre, insanların kendileri ve dünyaya ilişkin tutarlı bir bakış açısı sürdürebilmeleri için bilişsel tutarlılığa ihtiyaçları vardır (Gül, 2014: 50). Bilişsel gelişim kuramına göre, toplumsal cinsiyet rolü kazanımı, çocuğun bilişsel süreçleri ile ifade edilmektedir. Bu kurama göre, çocuk toplumsal sürece katılarak kendi cinsiyet rolünü biçimlendirmekten sorumludur (Franzoi, 2006: 42).

Lisi ve Wherhen'e göre de cinsiyet kimlik gelişimi bir süreç içerisinde gelişmektedir. Bu sürecin aşamalarını şu şekilde açıklamak mümkündür (Lisi ve Wherhen, 1983: 1570):

- 1. Kendini Etiketleme (Labeling of Self):** Önce kendinin sonra da diğerlerinin cinsiyet kimliğini fark etme ve sınıflandırmayı içermektedir. Bireyin kendi cinsiyet rolüne uyum sağlaması sürecidir.
- 2. İstikrarlılık (Stability):** Cinsiyetin değişmezliğinin anlaşılmasını içermektedir.
- 3. Motivasyon (Motive):** Cinsiyet rolünü kavrama ve bu role uyum sağlama aşamasıdır.
- 4. Tutarlılık (Constancy):** Aynı cinsiyetten olanlarla ortak yönlerinin olduğunu ve bazı yönleriyle diğer cinsten ayrıldığını anlama aşamasıdır.

Bu kapsamda, Kohlberg çocukların cinsiyet rollerin gelişimini kavramanın üç yönünden bahsetmektedir. Bu gelişim süreci şöyle ilerlemektedir (Kolberg, 1968: 1021):

1. Çocukların toplumsal cinsiyet rolleri, evrensel ve fiziksel özellikleriyle tanımlandığından, evrensel gelişimsel bir değişime uğrar,
2. Toplumsal cinsiyet rolleri, yaşam boyunca adım adım gelişir,

3. Cinsiyet rollerindeki gelişimsel değişimler, cinsiyet rolü tutumlarının ve değerlerinin değişiminin temelini oluşturur.

1.3.2.4 Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Toplumsal cinsiyet şeması kuramı, her iki cinse ait özelliklerin (kadınsı-erkeksi) bireylerde bir arada bulunabileceğini savunan kuramdır (Arıcı, 2011: 25). Toplumsal cinsiyet şeması kuramında; fiziksel güç faktörü erkekler için uygun görülürken, fiziksel çekicilik kız çocukları için uygun görülen şema bileşenidir. Bu şema sayesinde çocuklar daha küçük yaşlarda, yaşadıkları kültüre bağlı kadınsı ve erkeksi niteliklere uygun davranışları sergilemeye yöneltilmektedirler (Franzoi, 2006: 69).

Toplumsal cinsiyet şeması, kadın ve erkek özelliklerinin ve rollerini algılanmasında ve bilginin işlenmesinde önemli kuramlardan biridir. Kadın ve erkek cinsler arasında ayrıma tabi tutan bir kültür içinde yetişen çocuklar, kendilerini ve diğer cinsi, ayrıca nesne ve olaylar hakkındaki bilgileri, algıladıkları bu cinsiyet çağrışımına göre öğrenmektedirler (Dökmen, 2012: 70).

1.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Dayalı Ayrımcılık

Ekonomik cinsiyet eşitsizliğinin boyutları göz önüne alındığında, kadınlar kayıtlı iş sektöründe hala erkeklerden daha az kazanmakta, yoksulluk içinde yaşama olasılıkları daha yüksek olmakta, kayıtlı iş sektörüne katılma olasılıkları daha düşük düzeyde kalmakta ve ev sektöründe daha fazla iş yapmaktadırlar. Diğer yandan siyasi cinsiyet eşitsizliği ise kadınların seçilmiş görevde daha düşük temsil edilmesine ve siyasi ve kurumsal atamalarda daha düşük temsil edilmesine neden olmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği hem kadınları hem de erkekleri etkilemektedir. Örneğin; erkekler şiddete, hapse atılmaya ve sakat kalmaya daha yatkınken, kadınların aile içi şiddet ve cinsel saldırı kurbanı olma olasılığı daha yüksektir; Bazı ülkelerde erkekler kadınlardan daha düşük eğitim düzeyine sahipken, diğer ülkelerde bu durum tersine dönmektedir. Demografik

cinsiyet eşitsizliği, erkeklerin kadınlardan ortalama olarak daha kısa yaşadığı gerçeğini içerir (erkekler için 65 yıl, kadınlar için 69 yıl - CIA 2010), ancak birçok kadına asla doğma şansı verilmediği ve özellikle Çin ve Hindistan'da genç nesil erkeklerin sayısı kadınları geride bıraktığı da görülmektedir (CIA 2010).

Cinsiyet eşitsizliğinin maliyeti, bir toplum düzeyinde, hatta dünya çapında da hesaplanabilmektedir. Farklı cinsiyetlerden bireylere potansiyellerini geliştirmeleri için eşit fırsat verilmezse, toplumlar artan çıktı düzeyinden ve nihayetinde daha yüksek üretkenliklerinden kaynaklanacak refahtan vazgeçebilmektedirler. Toplumlar kadın ve erkekleri eğitmek için eşit yatırım yapmazlarsa, onlara daha üretken çalışma biçimleriyle meşgul olmaları için eşit fırsatlar vermezlerse ve zaman içinde daha üretken konumlara ilerlemeleri için olanaklar sağlamazlarsa, söz konusu bireylerden de faydalanamazlar (Jacobsen, 2011). Özellikle, kadınların üretim ve üreme, geçimini sağlama ve aileye bakma arasındaki kesişme noktasındaki konumu, toplumsal cinsiyet ilişkilerinin örgütlenmesini ekonomik büyüme ile insani gelişme arasındaki bağın ve dolayısıyla kalkınma gündemi için merkezi bir önem taşımaktadır (Kabear, 2015)

Cinsiyet eşitliğine yönelik alınan önemli ulusal ve uluslararası önlemlere rağmen, küresel olarak cinsiyet eşitsizliği hala mevcuttur. Örneğin; Kosta Rika, Küba, İsveç ve Norveç dahil olmak üzere 135'ten fazla ülkeden sadece dördü cinsiyet eşitliğini sağlayabilmiştir. Yemen tüm boyutlarda en düşük puanı almaktadır (UNICEF, 2019).

Cinsiyet eşitliği ölçütleri arasında temel eğitime erişim, sağlık ve yaşam beklentisi, ekonomik fırsat eşitliği ve siyasi yetkilendirme yer almaktadır. Belirgin ilerlemeler olmasına rağmen, cinsiyet ayrımcılığına ilişkin birçok endişe verici konu bugün hala hüküm sürmektedir; bu nedenle, hem insani gelişmede hem de ekonomik ilerlemede temel bir adım olarak toplam cinsiyet eşitliği küresel bir öncelik haline getirilmelidir. Özellikle Pakistan ve Müslüman Ortadoğu ülkeleri gibi ülkelerde kadın ve erkeklerin cinsiyet farkı daha ciddi bir eşitsizlik kaynağıdır. Bu nedenle bu ülkelerde kadınların ikinci veya üçüncü sınıf insan muamelesi görmeleri kaçınılmazdır.

Yine Dünyanın en kalabalık iki ulusu olan Hindistan ve Çin, her ikisi de erkek doğumunu kadın yerine tercih etme uygulamasını gayri resmi olarak sürdürmektedir. Çin toplumunda tek çocuk politikası altında aileler kız yerine erkek çocukları tercih etmektedir. 20 yaşın altındaki kızlardan yaklaşık 32 milyon daha fazla erkek olan Çin'de, kadınlar yaygın olarak erkeklerden

daha zayıf, daha pahalı ve daha az zeki olarak görülmektedir. Bu cinsiyet dengesizliği, 1-4 yaş grupları arasında 126 erkek, 100 kız çocuğu oranına neden olmuştur. Benzer şekilde, Hindistan'da bir erkeğin doğumu memnuniyetle karşılanırken, bir kızın doğumu bir yük olarak görülmektedir. Kuşkusuz cinsiyet seçimi yaşam hakkının ihlalidir ve uygulandığı ülkelerde 50/50 olan doğal cinsiyet oranlarını bozmuştur (Sivakumar, 2008).

bir işti; bazı kadınlar, erkek yazarlık ayrıcalıklarına erişmek için erkek veya androjen takma adlar altında yazmayı tercih etti.”

Erkek takma adıyla yazma pratiği bugün hala var olmasına rağmen, özellikle gazete gazeteciliğinde daha az sıklıkta görülmektedir. Zaman ve teknoloji ilerledikçe, kadınların medyadaki rolü, özellikle gazete endüstrisinde ilerleme kaydetmiştir. Ancak bu sosyal düzendeki herhangi bir değişiklik gibi, zorluklar ve nihayetinde engellenme olmadan gerçekleşmemiştir. 1940'larda İkinci Dünya Savaşı, işgücünü kadınlara daha önce hiç olmadığı kadar açmıştır. Erkekler Avrupa ve Asya'da savaşırken, Amerika Birleşik Devletleri'nde kadınlar tipik olarak erkekler tarafından yapılan birçok işi yapmaya başlamış ve oldukça başarılı olmuşlardır. Bununla birlikte, bir zamanlar çok umut verici görünen değişim, savaş sona erdiğinde ve erkekler hazır ve çalışmaya ihtiyaç duyarak eve döndüklerinde azalmaya başlamıştır. Sonuç olarak, kadınlar ortadan kaybolmuş ve işgücü yeniden ağırlıklı olarak erkeklerin elin egeçmiştir (Shaw 2003).

Joseph Pulitzer tarafından yayılan gazetelerdeki kadın sayfaları, tanımı gereği “*on dokuzuncu yüzyılın sonlarının bir ürünüdür ve kadınlara pazarlama yapmakla ilgilenen reklamcılar için geniş bir izleyici kitlesi çekmek üzere tasarlanmıştır*” (Ainsworth et al. 2000). Kadınlara yönelik içeriklerle “moda, yemek, ilişkiler, sağlık, görgü kuralları, ev işleri, iç dekorasyon ve aile sorunları” gibi konular kadın sorunlarıyla eşanlamli hale gelmiş ve böylece genel hayatın bir parçası olmuştur. Savaş bittiğinde ve erkekler eve döndüğünde, “*gazetecilik, kadınları çeken diğer meslekler gibi, her zamanki işine geri dönmüştür*” (Ainsworth vd., 2000). Politika, suç, finans ve eğitim gibi konular, çoğunlukla erkekler tarafından ele alınan, erkek dünyasında kalmıştır. Bununla birlikte, gazetelerdeki kadın sayfaları, savaş sonrası bazı kalıcı değişikliklerin göstergesidir. Chicago Tribune gibi yayınlar, kadın sayfalarında “daha fazla gelişmişlik göstermeye başlamıştır” (Shaw 2003). Bu değişiklikler o zamanlar küçük sayılabilecek boyuttadır. Ancak kadınların gazeteci olarak itibar kazanmalarına yönelik ilk adımlar olmuştur.

İKİNCİBÖLÜM

MEDYA VE CİNSİYETE DAYALI AYRIMCILIK

Bu bölümde medya sektöründe kadınların yer almaya başlamalarıyla birlikte, karşılaştıkları cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık sorunu çeşitli perspektifler üzerinden ele alınarak incelenmektedir.

2.1. Gazetecilikte Kadının Tarihi

Sektörde faaliyet gösteren kadınlar için, herhangi bir konuda yetkili olduklarından genellikle şüphe duyulduğundan, istihdam kazanmak ve güvenilirliği sürdürmek oldukça zorlu bir savaş olmuştur. Bu nedenle birçok erken dönem kadın gazeteci için takma adla yazmak, onlara hem kamu hem de özel sektörde var olma yeteneği veren yaygın bir uygulamadır (Pitts, Fielding, and Miller 1994). Amerikan Viktorya döneminde isim oluşumuna ilişkin analizinde Julie Miller, söz konusu protokol hakkında şunları söylemiştir:

“Birçok Viktorya dönemi kadını yazarlığı bir meslekten ziyade bir hobi olarak iddia etse de, Viktorya kültürü hala çok ataerkildi. Birçok kadın, özel alandaki (ev) işlerini, alternatif isimler kullanarak kamusal alandaki (yayın) işlerinden ayırdı. Yayıncılık erkeklerin egemen olduğu

1960 yılına gelindiğinde, gazete, dergi ve kitap yayıncılığı endüstrisinde editör ve muhabir olarak istihdam edilen kadınların oranı %37'ye yükseldi (Shaw 2003). Ve o zamandan bu yana elli yılda önemli bir değişiklik görülmedi. Aynı zamanda, feminizmin ilk yükselişleri sosyal politika çalışmaları içerisinde yankılanmaya başladı. Sonuç olarak, feminist bilincin yükselmesiyle kadınlar, *“eşitlik talep ettiler ve kadın ve erkeklerin gazetecilik içinde ayrı, eşit olmayan alanları işgal etmeleri gerektiği varsayımına saldırdılar”* (Shaw 2003).1970'lere gelindiğinde, modası geçmiş “kadın sayfaları” değişen sosyal manzaraya uyum sağlamıştır.

Kadınlar 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında haber yapımcıları olarak görülmediler, daha çok medya tüketicileri olarak anlaşıldılar (Melki and Hitti 2021).19. yüzyılın ortalarından itibaren, bazı kadınlar gazete gazeteciliğine ayak basabildiler, ancak bu durumun da yalnızca ABD ve Birleşik Krallık'ta bir gazetenin başarısı için reklam gelirinin giderek zorunlu

hale gelmesiyle kadınlar bu alana daha yüksek sayılarda girmeye başladılar (Melki ve Hitti 2021). Ancak, kadınlar başta moda ve toplum haberleri olmak üzere gazeteciliğin bazı alanlarıyla sınırlı kaldılar. Yeni bir gazetecilik türü yaratıldı: “kadın gazeteciliği”. Kadınların amacı, kadın izleyicileri cezbetmek için hikayeler yazmaktı, diğer konular kadınlar tarafından üretilmeye devam etti. 20. yüzyılın başında ve kadın gazetecilerin sayıca artmasından sonra bile, ABD ve İngiltere’de moda, toplum dedikoduları gibi yumuşak konuları ele almaları bekleniyordu (Melki ve Hitti 2021).

Kadınlar birçok ülkede gazetecilik okullarından mezun olanların çoğunluğunu oluşturdu, ancak medya kuruluşlarında üst düzey yönetim pozisyonlarında azınlık olarak kalmaları dolayısıyla ekonomi ve siyaset gibi ciddi haber alanlarında eşitliği sağlayamadılar (Melki ve Hitti 2021). Bazı akademisyenler, haber odası hiyerarşilerinin eril değerleri (Örneğin; nesnellik, tarafsızlık, bağımsızlık gibi) koruduğunu da iddia ettiler (Melki and Hitti 2021). Ayrıca “dişil” değerlerin, gazetecilerden beklenen “belirli bir miktarda doğrudanlık, güvensizlik ve sertlik” (Brewster ve Brewster 2018) gibi haber merkezlerinin “maço” kültürü ile desteklenen niteliklere aykırı görüldüğünden de bahsetmek mümkündür. Ek olarak, kadın gazetecilerin hem yazdıklarının hem de yazma şekillerinin erkek meslektaşlarından “farklı” olmaları beklenmektedir. Aynı çalışma, kadınların, diğer kadınları etkileyen konularda haber yapma eğilimleri dışında, toplumsal cinsiyetin gazetecilik yapma biçimleri üzerinde büyük bir etkisi olduğunu inkâr ettiklerine de işaret etmektedir (Melki ve Hitti 2021).

Haber odalarındaki kadın gazetecilerin sayısı, onların sahadaki gerçek görünürlüğü temsil etmemektedir (Iwasaki, MacKay, ve Mactavish 2005). Kadın gazetecilerin sayısına veya oranına odaklanan istatistiksel araştırmalar, haber odasındaki farklı rollerdeki cinsiyet dengesi, medya ürünü üzerindeki etkileri ve üst düzey pozisyonlarda kadınların olup olmadığı konusunda izleyiciyi bilgilendirmemektedir (Iwasaki vd., 2005). 2011 yılında, Gazetecilikte Kadınlar (WIF) araştırması (McGinnis, McQuillan, ve Chapple 2005), dört haftalık bir süre içinde yedi ulusal Birleşik Krallık gazetesinde kadın ve erkek gazetecilerin haberlerini analiz etmiştir. Araştırmada, makalelerin %78’inin erkekler tarafından yazıldığını ortaya koyulmuştur. WIF tarafından bir yıl sonra yapılan başka bir çalışma, bu orantısız eğilime dair de daha fazla kanıt göstermiştir (Festing, Kornau, ve Schäfer 2015). Dört haftalık bir süre boyunca Birleşik Krallık’taki tüm büyük ulusal gazetelerin ön sayfasını inceleyen WIF, ön sayfadaki tüm haberlerin (aynı

%78'inin erkekler tarafından ve %22'sinin kadınlar tarafından yazıldığını tespit etmiştir (Festing vd. 2015). Aynı araştırma, son beş yılda Birleşik Krallık'ta ulusal gazetelerin ön sayfalarında kadın yazarların ortalama sayısında yalnızca %2 artış olduğunu ortaya koymuştur (Festing vd. 2015).

Araştırmalar, kadın gazetecilerin hem çalışma pratikleri içerisinde hem de çevrimiçi ortamda toplumsal cinsiyete dayalı tacize maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır (Pfister 2010). Erkeklerle nazaran güçten daha fazla yoksun olmaları, daha savunmasız konumda bulunmaları veya sosyalleştirilme biçimleri kadınların taciz mağduru olma olasılığını da yükseltmektedir (Pape 2020). Bir araştırmaya göre, kadın gazetecilerin cinsiyete dayalı taciz edilmesinin onları ikili bir çıkmaza soktuğunu öne sürmektedir: başarılı olurlarsa cinsiyetleri veya cinsellikleri nedeniyle özel ayrıcalıklar görmekteyken (Roper, Fisher, ve Wrisberg 2005). Ancak başarısız olurlarsa, hataları kadınlara yönelik bir genel çıkarıma neden olmaktadır. Ayrıca, Chen ve arkadaşları (2018), kadın gazetecilerin erkeklerle ilgili konular hakkında yazarken özellikle çevrimiçi tacizle karşılaştıklarını ortaya koymaktadır. Konuyla ilgili çalışmalar ise toplumsal cinsiyete dayalı tacizin özellikle kadın gazetecilerin erkeklerle kadınların yapması gerekenler arasındaki görünmez çizgiyi geçtiklerinde gerçekleştiğini savunmaktadır (Massengale ve Lough 2010).

2.1.1. Cinsiyetlendirilmiş Gazetecilik Kültürleri

Gazetecilik kavramı, araçları ve tanımı, erkek kurgularıdır (Burton 2015). Erkek tahakküm gücü, kendi kurbanları için algılanamayan ve görünmez olan hafif bir şiddet olarak nitelendirilen “sembolik şiddet” ile ortaya çıkmaktadır (Roper 2008). Bu tür şiddetin öncelikle tamamen sembolik iletişim, bilgi, keşif yolları veya tanıma ve son kertede duygu gibi daha az görünür yapılar tarafından uygulandığını ileri sürer. “Sembolik şiddet”, habitus tarafından yapılandırılır ve toplumumuzda erkek egemenliğini meşrulaştırarak kadınları yerinde tutmak için kullanılır (Roper 2008).

Sheffer ve Schultz (2007) bir sosyal alanın, bireylerin ve kurumların aynı çıkarlar için rekabet ettiği, konumlara ve etkiye ulaşmak için farklı stratejiler kullandığı, rekabet halindeki bir

sosyal ilişkiler sisteminden oluştuğunu iddia eder. Başarı, prestij, statü ve kimin meslek mensubu olarak kabul edileceğine karar verme gücü ile iyi ve değerli gazetecilik fikrini amaçlanır (Bourdieu, 1998). Eril tahakkümü anlamak için tahakkümün ürünü olan düşünce tarzlarına başvurmak gerekir. Sheffer ve Schultz (2007) döngüden ancak “bilimsel nesnelleştirmenin öznesini nesnelleştirmek için” pratik bir strateji bularak çıkabileceğimizi iddia eder.

Eril düzenin gücü, bir gerekçeye sahip olması gerekmediği gerçeğinde fark edilir, “*erkek merkezli vizyon kendini tarafsız olarak dayatır ve meşrulaştırmaya yönelik söylemlerde kendini heceleme ihtiyacı yoktur*” (Sheffer ve Schultz 2007). Toplumsal düzen, erkek egemenliğini onaylamaya meyilli sembolik bir makine gibi çalışır. Böylece, erkek egemenliği farklı düzeylerde temellenir ve cinsiyete dayalı iş bölümünde, her cinsiyete atanan faaliyetlerin son derece katı dağılımında bulunabilir, aynı zamanda yer, zaman bölümlerini içine alan mekanın yapısında da fark edilir (Sheffer ve Schultz 2007).

Gazetecilik alanı, cinsiyete dayalı hiyerarşiler ve ayrımlar üzerine kurulmuştur ve halen de devam etmektedir (Kane ve Lavoie 2018). Bu alandaki erkek egemen yapı devam ederken, toplumsal cinsiyet eşitliği tartışılması gereken modern bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Daha önce bahsedildiği gibi, zamansal gelişim süreci içerisinde, gazetecilik alanındaki kadınların sayısı ve dolayısıyla ABD, Almanya, Birleşik Krallık ve İskandinav ülkelerindeki gazetecilik iş gücündeki varlıkları artmıştır (Barak 2005; Connell ve Messerschmidt 2005). Özellikle kadınların gazetecilik mesleğine dair yüksek eğitim sahibi olmaları, bir editörün öznel kararına kıyasla kadınlara daha ustaca bir şekilde resmi ve profesyonel bir işe alım sistemi imkanını vermiştir (Chambers, Steiner ve Fleming, 2004).

Ancak gazetecilik okullarından mezun olan kadın sayısının haber odalarındaki gerçeği yansıtmaması, bu öğrencilerin “cam tavana” vurarak iş aramak için başka bir alana göç ettiklerini düşündürmektedir (Ayish 2010). Örneğin konuyla ilgili olarak; Kane ve Lavoie (2018) İsveç televizyonunda, kadın gazetecilerin sayısının artmasına rağmen, iktidar konumlarında eşit olarak dağıtılmadığını ortaya koymuştur. Benzer bir durum, kadınların 1970'lerde haber odalarına erişmeye başladığı, ancak şimdiye kadar pek çoğunun haber kuruluşlarında daha yüksek pozisyonlara ulaşamadığı Brezilya'da yaşanmaktadır. (Organista, Mazur, and Lenartowicz (2021) 25 Brezilya eyaletinden 11'inden 15 medya şirketinin (basılı ve TV) verilerini analiz ederek; rutin haber muhabirliği ve diğer haber odası işlerinde kadınların erkeklerden daha fazla

olduğunu, ancak erkeklerin lider (%89,7) ve üst düzey yönetim (%73,5) pozisyonlarında çoğunlukta olduğunu bulgulamıştır. Araştırmacılar çalışma sonuçlarını şöyle aktarmaktadır (Organista, Mazur ve Lenartowicz 2021).

“Brezilya’da kadın gazeteciler henüz bu cam tavanı aşamadı, stratejik kararların alındığı seviyeye çok az kişi girdi. Ayrıca, bu eğilim, meslek genelinde var olan dışlanma kültürünü devam ettirmektedir. Başka bir deyişle, Brezilyalı kadınlar medya iş gücünün bir parçasıdır, ancak hala adil bir şekilde tanınmamakta, takdire şayan bir şekilde ücretlendirilmekte veya şirketin karar alma sürecini etkileyebilecek konuma getirilmemektedirler.”

Yine Sheffer ve Schultz (2007), kadınları gazeteciliğin geleneksel erkek alanlarına geçebilmeleri için derin ve güçlü bağlantılar geliştirecek kadar uzun süre gazetecilik endüstrisinde kalmaya teşvik eden bir çalışma ortamı yaratmak için daha fazlasının yapılması gerektiğinin altını çizmektedir. İsveçli ve İngiliz gazetecilerin gazetecilik alanındaki strateji ve taktiklerinin analizini yapan (Jöns 2011)ise kadın gazetecilerin durumunun hala 1970’lerle karşılaştırılabilir olduğunu iddia etmektedir. Terfi konusunda kadın gazeteciler erkeklerin gerisindedir, kadın editörler erkek meslektaşlarından önemli ölçüde daha az ücret almaktadır, erkekler üst düzey yöneticilik pozisyonlarına ve ayrıca orta pozisyonlara hakimdir ve kadın gazeteciler dergiler gibi en düşük statülü medya türlerinde çalışma eğilimindedir. (McGinnis vd. 2005; Roper vd. 2005; Shaw 2003).

Theberge ve arkadaşlarının (1986) öne sürdüğü gibi, cinsiyet farklı alanlarda farklı değerlere sahiptir, yani hiyerarşik ayırım aynı zamanda sert ve yumuşak haber olarak bilinen konular için de geçerlidir. Birincisi, “erkek olarak kabul edilen ve erkek gazetecilerin hakim olduğu alandır ve genellikle yumuşak haberler önemsiz haberlerdir, kadınlara yönerlidir ve bu nedenle kadın gazeteciler bölgeye hakimdir” (Jöns 2011). Futbol, boks ve buz hokeyi gibi sporlar hegemonik erkeklik kavramına bağlı değerleri pekiştirir (Whiteside ve Hardin 2011), bu nedenle erkek egemenliği eğilimi vardır. Bununla birlikte, (Das and Kotikula (2019)göre, katılım seçimlerini açıkça etkileyen bale ve jimnastik olarak erkeklerden daha fazla kadınlara uygun olduğu anlaşılan sporlar da vardır (Nwabueze 2012).

Manzi’ye (2019) göre piyasa odaklı gazeteciliğin yükselişi, endüstrinin daha "insanlaştırılmış" olmasını gerektirmiştir, bu da daha "dişileştirilmiş" anlamına gelmektedir. Bunun üzerine Mudrick ve arkadaşları (2017) ve Brower ve arkadaşları (2019) kadınların bu tür

iletişim becerilerine sahip olarak algılanmasının en azından işe alım sürecinde bir avantaj olabileceğini iddia etmektedirler. Yine de kadın ve erkek gazetecilerin haberlere yaklaşımlarında pek fazla farklılık bulunmamıştır (Cooky, Dycus, ve Dworkin 2013).

Schoch (2022), toplumsal cinsiyete dayalı sembolizm ve beklentilerin baskın kültürel organizasyonunun, “erkekliklerin ve kadınlıkların toplumsal inşasının toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümünün anlaşılmasını sağladığı” anlamına gelen toplumsal cinsiyet-tipleme sürecinin devamını desteklediğini ileri sürmektedir Schoch (2022). Bu bağlamda, Pitts ve arkadaşlarının (1994), bireylerin günlük yaşamdaki görünmeyen direniş eylemlerini tanımlamak için iki kavramı vurgulamaktadır: (1) Stratejiler, güç-ilişkileri kurmak için zemin oluşturan güç mekanizmaları ve düzenlemeler iken, (2) taktikler ise zayıfların geçici eylemleridir. “Güçlü olanın stratejilerine karşı zafer kazanmaya alışmak için kısa sürede ortaya çıkıp ortadan kayboldukları için kolayca tanımlanamazlar” (Alankuş ve Kerestecioğlu 2007). Bu kavramlar (Tamir, Yarchi, ve Galily 2017) tarafından da araştırılmıştır. stratejinin “kadın fırsatlarının tam da yapı ve üretim süreci aracılığıyla bastırılması” olduğunu söylemektedir. Tamir ve arkadaşlarına (2017) göre, kadınlar iltifat kisvesi altında aşağılayıcı niteliklerle küçümsemekte ya da başarılı kadınlarla ilgilenirken kadınsı olmayan nitelikler kullanılmaktadır.

Bu çerçevede kadın gazeteciler, yer ve güçten yoksun olduklarında (Pitts vd. 1994), “sembolik şiddet” deneyimleriyle Ainsworth ve arkadaşları (2000) başa çıkmak için farklı taktikler kullanarak tepki verirler (Shaw 2003). Konuyla ilgili olarak, Shaw (2003) ve Iwasaki ve arkadaşları (2005), kadın gazetecilerin işlerinde saygı ve tanınma kazanmak için iki ana taktik geliştirdiğini öne sürmektedir: (1) “erkeklerden biri olmak”, bu kendilerini erkek egemen bir çevre beklentisine uydurmak anlamına gelmektedir. Gazetecilikte statü, güç ve kariyer elde etmek için onlardan (erkeklerden) biri olma girişimidir. (2) Diğer taktik ise “kadınlardan biri olmak” yani toplumun kadın olması ve bekleneni benimsemesidir (Ainsworth vd. 2000; Shaw 2003). Ainsworth ve arkadaşları (2000), “kadınlardan biri” olmayı seçenlerin gazeteciliği bir meslekten çok, kişiliğini ifade edip geliştirebilecekleri bir yol olarak anladıklarını savunmaktadır. Böylece erkeklere değil, kendilerine benzeyenlerle “kadınlardan biri” olmaktadır (Ainsworth vd., 2000).

Örneğin; Taylor ve Wells (2017) gazetecilik yönetimindeki kadınların meslektaşları tarafından saygı görmek için genellikle bir tür yaklaşım benimsediğini ileri sürmektedirler. “Eriş”

değer ve uygulamaları benimseyerek (cinsiyetlerinden dolayı) yabancı olarak değil, “erkeklerden biri” olarak görülürler (Schoch 2013). Ancak Dashti ve Mesbah (2016), kendilerini toplumsal normlardan farklı olarak tanınmaktan korumak için “erkeklerden biri” olma girişiminin, onları cinsiyetçiliğin hedefi olmaktan kurtarmadığını göstermektedir. Cinsiyetçiliğin kendisi, bir kişinin cinsiyetine dayalı önyargı veya ayrımcılık olarak anlaşılabilir. Aynı zamanda geleneksel cinsiyet rolü klişelerine ve erkekler ile kadınlar arasındaki doğal eşitsizliğe atıfta bulunur (Antunovic 2019). Cinsiyetçilik herkesi etkileyebilir, ancak erkeklerin sosyal, ekonomik ve politik güç pozisyonlarına sahip olma olasılığının kadınlardan daha yüksek olduğu ataerkil toplumlarda (ki bunlar dünyadaki kültürlerin büyük çoğunluğudur), cinsiyetçilik esas olarak kadınları etkileme eğilimindedir.

Bu çerçevede, İsveç ve diğer İskandinav ülkeleri genellikle toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili sorunlarda benimsediği ilkeler bakımından öncü olarak görülmektedir. Ancak cinsiyete dayalı gazetecilik kültürü söz konusu ülkelerde dahi birer sorun olarak kalmaya devam etmektedir (Hardin ve Shain 2015; Sharma ve Sharma 2015). Hardin and Shain (2015) İsveç'te 25 kadın ve 20 erkek gazeteciyle gerçekleştirdiği çalışmada gazetecilerin cinsiyet beklentilerinin SVT News'de hem rutinlere hem de ritüellere gömülü olduğunu tespit etmiştir. Bu kapsamda katılımcı yanıtları, kurumun ve gazeteciliğin cinsiyetçi bir yapısının bulunduğu inandıklarını göstermektedir. Ancak katılımcılar bu ortamın genellikle kendi davranışlarıyla yakından ilişkili olduğunu da düşünmektedirler. Buna göre, pasif, güvenilmez ve güvensiz kadın gazeteciler bir sorun teşkil etmektedir ve bu nedenle davranışlarını değiştirmeleri ve 'erkekler gibi olmayı öğrenmeleri' gerekmektedir (Hardin ve Shain 2015). Yine destekler biçimde, İsveç'te erkek gazetecilerin, birçok meslek düzeyinin ortalama yüksek aralıklarının neredeyse tamamından ve dolayısıyla kadınlardan önemli ölçüde daha fazla kazandıklarını (Kane, LaVoi, ve Fink 2013), haber kuruluşlarındaki üst düzey ve üst düzey yönetim pozisyonlarındaki erkeklerin ise kadınların neredeyse iki katı kadar fazla kazandıklarını (Ross ve Carter 2011) söylemek mümkündür.

Toplumsal cinsiyet kimliği, çalışma yapılarının karşılıklı bir ilişki içinde şekillendirilip ve sürdürülmesinde belirleyicidir (Pitts vd. 1994). Bu bağlamda (Ainsworth vd. 2000), medya üretiminin toplumsal cinsiyete dayalı yapısının mikro ve mezo düzeylerden makro düzeylere doğru yükseldiğini belirtmektedir. Shaw (2003) ise kadın gazetecilerin erkeklerle uyum

sağlamak ve kariyerlerinde başarılı olmak için kadınsı kimliklerini en aza indirme eğiliminde olduklarına dikkat çekmekte ve “geleneksel erkek çalışma ahlakı ve profesyonel değerlerle toplumsal cinsiyet gerilimlerinden ve kutuplaşmadan kaçınma” eğiliminde olduklarını vurgulamaktadır(Shaw 2003). Sonuç olarak, cinsiyetçi gazetecilik kültürleri, ataerkil toplumlarda ve hatta cinsiyetçiliğin önlenmesi adına önemli toplumsal, hukuki ve siyasal adımlar atmış toplumlarda dahi gizli cinsiyetçiliğin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan söz konusu çalışma kapsamında katılımcıların algılarını, görüşleri ve deneyimlerini anlamak cinsiyetçi gazetecilik kültürlerinin anlaşılması ve engellenmesi için alınacak önemlemler için de önem taşımaktadır.

2.2. Medya ve Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık

Cinsiyete dayalı ayrımcılık söz konusu olduğunda toplumsal cinsiyet normları önemli belirleyicilerdir. Medyanın toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerin yeniden üretilmesinde ve sürdürülmesinde, özellikle toplumsal cinsiyet rollerini tanımlamada etkili bir strateji olarak önemli bir bileşen olduğu açıktır. Çünkü neyin kayda değer olduğuna kültür karar vermekte; medya ise bu bilgiyi yaymaktadır (Lee vd., 2012).

Medya, toplumun sosyalleşmesinin ve uyarlanabilirliğinin gerekli ve önemli bir parçası haline gelmiştir. Medya, hem iyi hem de olumsuz kamusal toplumsal değerleri sunmaktadır. Bu bağlamda, kadınların karşılaştığı en temel sorunlardan biri medyada yer alma ve temsil edilme biçimleridir. Medya, geleneksel toplumsal cinsiyet kalıpyargılarını yaymakla birlikte, aynı zamanda onları kabul de etmekte ve doğrulamaktadır.

Shaw’a göre medyada kadınlar belirli stereotiplerin dışına çıkmayan şekillerde temsil edilmektedir. Bu kalıplardan en öne çıkanı, genç ve güzel ama düşük eğitime sahip kadınlar olarak tanımlanabilir (Shaw, 2003). Kadınlar iyi eğitilmiş ve ekonomik açıdan bağımsız olsalar bile bu durum cinsel çekiciliklerinin fazlaca vurgulanmasına engel olmamaktadır (Lee vd., 2012). Diğer yandan, son yirmi yılda kadınlar medya ürünlerinde daha adil ve eşitlikçi bir şekilde tasvir edilmeye başlandığından söz etmekte olanaklıdır. Bununla birlikte, ev içi işlerle sorumlu olan kadınlar sıklıkla medya içeriklerinde yer bulurken; bu kadınların yanında aile ve profesyonel yaşamı başarıyla yürüten çekici, başarılı kadınların görüntülerine de yer verilmiştir.

Süper kadın imajının aksine, süper kadın kavramı kadınlara aşırı miktarda sorumluluk yüklemiş ve görevlerini yerine getir(e)meyen kadınlar zarar görmüştür. Çünkü süper kadın imajı, mevcut cinsiyet ayrımcılığı söylemine de katkıda bulunmaktadır.

Tüm bunlara ek olarak, Van Zoonen'e göre, onlarca yıllık çabaya rağmen, alanda gerçekleştirilmiş çalışmaların çok azı toplumsal cinsiyet klişelerinin pekiştirilme ve devam ettirilme şeklini sorgulamaya teşebbüs etmiştir. İletişimin kuramsal yönelimli geniş araştırmalarında feminist çalışmalara dair yeterince alt yapı bulunmamaktadır (Shaw 2003). Bu çerçevede medya sektöründe kadınların yer alış biçimlerinde karşılaştıkları cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılığın ortaya çıktığı bileşenler üzerinde durulmasının oldukça önem taşıdığı düşünülmektedir. Bu bağlamda aşağıda sırasıyla medyada kadın istihdamı, cinsiyete dayalı maaş ayrımcılığı ve cinsiyete dayalı terfi konuları ele alınmaktadır.

2.2.1. Medyada Kadın İstihdamı

Medya metinlerindeki toplumsal cinsiyete dayalı rol dağılımının başlıca nedenlerinden biri, sektörde çok az kadının çalışıyor olmasıdır. Tarihsel süreç içerisinde kadınların medya sektöründe daha fazla istihdam edilmeye başlandığını söylemek mümkündür. Ancak bu yeni iş bölümü başka bir eşitsizlik yaratmıştır: üst düzey yöneticiler, kameramanlar vb. çoğunlukla erkek, montajcılar, editörler ve tamirciler ise çoğunlukla kadındır (Penrod ve Crow 2018).

Medya ürünleri ile toplumsal cinsiyet arasındaki ilişkiyi araştıran ilk çalışmaların kadın ve erkek gazetecilerin sektördeki konumlarına odaklandıklarını söylemek mümkündür. Diğer sektörlerde olduğu gibi, medyada da kadınların üst pozisyonlarda bulunma olasılığı düşüktür ve kadınlara erkeklere göre daha az ücret ödenmektedir (Ainsworth vd., 2000). Konuyla ilgili olarak, Hardin ve diğerleri, "Erkek Şovenist Ülkenin Erkek Mesleği: Gazetecilik" (Hardin vd., 2009) adlı makalesinde, ülkenin en büyük 20 gazetesinin tamamında tek bir kadın yöneticinin 4 olmadığını keşfetmiştir. Somersan'a göre bu, "erkek şovenist ülkelerin kadınlara ikinci sınıf vatandaş muamelesi yaptığının" kanıtıdır.

Medyada çalışan kadınların çoğu erkeklere göre daha düşük statülü pozisyonlarda görev almaktadır. Bu kapsamda, kadınların genellikle evdeki rollerinin bir parçası olarak hareket etmeleriyle nitelendirilebilecekleri bağlamlarda bulundurulduklarını söylemek mümkündür.

Siyasi ve ekonomik haberler alanında kadınlar bir azınlığı oluşturmaktadır (Smucker, Whisenant, ve Pedersen 2003). Cinsiyetler arasındaki bir diğer fark da kadın gazetecilerin kadın sorunları hakkında konuşurken bile kadın hakları ve sorunları ile ilgili konulara mesafe koymalarıdır.

Günümüze gelindiğinde ise kadınların herhangi bir belirgin sınırlama olmaksızın en yüksek yönetim seviyelerine ilerleyebilecekleri söylenmektedir. Daha yüksek seviyelere çıkan kadın sayısındaki artışa rağmen, kadınları en üst pozisyonlara ulaştırmaktan alıkoyan engeller hala mevcuttur (Smucker vd., 2003).

Türkiye'de ve diğer çağdaş kapitalist ülkelerde daha fazla kadının iletişim bölümlerinde eğitim almaya başlaması ve iletişim endüstrisine girmesiyle alandaki yeni sosyal değişimlerden de bahsetmek mümkündür (KSSGM, 1994). TÜİK Yazılı Basın Araştırması'nın (2007) bulgularına göre, Türkiye'de yazılı basın sektöründe kadın çalışanların oranı %35'tir. Her ne kadar kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe sektördeki istihdam oranları artsa da özellikle yazılı basın sektöründeki şanslarının erkeklere nazaran daha az oldukları görülmektedir. Baş editör yardımcısı, grafik tasarımcı, sayfa editörlüğü gibi görevler üstlenen kadınların oranı, üst yönetim pozisyonları incelendiğinde %15'lere düşmektedir. Ayrıca gazetelerde alınan ücretler dergilerde alınan ücretlerden daha düşüktür (TÜİK, 2007). Gazetelerin yönetim kadrosunun %21'i, yazı işleri kadrosunun %10'u, köşe yazarlarının %12'si ve televizyon ana haber bültenlerinin yönetim kadrosunun %16'sı gazetelerin yönetim kadrosunun %21'ini, köşe yazarlarının %12'si ve yönetim kadrosunun %16'sı kadındır.

Benzer biçimde, film endüstrisinde de kadınlara karşı bariz bir ayrımcılık vardır. Bu kapsamda Taylor ve arkadaşları (2018) genellikle güzel ve sevimli kadınların, sektörde iş bulmakta sorun yaşamadığından ve film endüstrisinde yer alma olasılıklarının ise yaşla birlikte arttığından bahsetmektedir. Diğer yandan, Creedon, medya sektöründeki kadın sayısındaki artışın endüstrinin bir bütün olarak genişlemesine bağlı olduğuna inanmaktadır. Ona göre, kadınların sektördeki artan temsili, daha fazla güç veya etki yaratmamış; bunun yerine maaşların ve toplumun sosyal statüsünün düşmesine neden olmuştur (Taylor vd., 2018).

Medya endüstrisinde çalışan kadınların sayısı zaman içinde çarpıcı bir şekilde artmıştır. Ancak yukarıda yer verilen bu veriler kadın ve erkek çalışanların istihdam durumlarına ilişkin eğilimi açıkça göstermektedir. Rakamlar artsa da cam tavan ve dikey ayırım artmaya devam etmektedir. Sektördeki kadın sayısındaki artışa rağmen, kadınlar yönetim seviyelerinde çok az temsil

edilmektedir. Sektörde çalışan kadın sayısı, sektörün cinsiyete dayalı ayrımcı yapısında önemli bir değişikliğe yol açmamaktadır.

Medyada, kadınların medya endüstrisine erişimini sağlamak ve dünya çapında toplumsal cinsiyet klişeleriyle mücadele etmek için adım atması ve önlemler alması için artan bir talep vardır (Meier, 2015). Ancak bu talepler alandaki dönüşümün sağlanabilmesi için yeterli değildir. Örneğin; Darwin ve arkadaşlarına (2018) göre, İsveçli kadın muhabirler 2018'de yalnızca beş departmanda çoğunlukta: eğlence, çevre, yaşam tarzı, kültür ve bilim. Aynı araştırma, erkek muhabirler tarafından kapsanan spor haberlerinin %82'sinin cinsiyetçi bir nitelik taşıdığını da ortaya koymaktadır. Yine Darwin ve arkadaşlarına (2018) tarafından yürütülen bir başka araştırma, 2016'dan 2018'e kadar spor haberlerini tartışmaya davet edilen kadınların oranının %20,5 ile %22 arasında dalgalandığını ve kadınların spor haberlerinde cinsiyet dağılımı açısından yeterince temsil edilmediğinin altını çizmektedir.

Yine Brezilya'da kadınlar haber odalarında çoğunlukta, “spor masalarında azınlık olmaya devam ederken” bu alandaki profesyonellerin %64'ünü temsil etmektedir (O'Brien 2014). Uluslararası Spor Basın Araştırması, dünyada spor haberlerinde yer alan gazetecilik metinlerinin yalnızca %8'inin kadınlar tarafından yazıldığını veya imzalandığını belirtmektedir. Brezilya'da bu oran %7'dir (O'Brien 2014). Söz konusu eşitsizliğe tepki olarak, 2018'de Brezilya'da 52 kadın spor gazetecisinden oluşan bir grup sosyal medyada “Deixa ela trabalhar” (bırak çalışmasını) adlı bir manifesto yayınlamıştır. Bu projenin amacı, stadyumlarda, sokaklarda ve haber odalarında kadınların maruz kaldıkları ahlaki ve cinsel tacize karşı mücadele etmektir. (Burton, Borland, and Mazerolle 2012).

2.2.2. Cinsiyete Dayalı Maaş Ayrımcılığı

İşgücüne katılım oranı (İKG) ölçümleri, uluslararası düzeyde cinsiyete dayalı maaş ayrımcılığının nedenlerini ve etkilerini belirlemede önemli bir araçtır. Küresel olarak, 1990'lardan 2010'lara kadar kadınların işgücüne katılım oranları durgunlaşmıştır (Anon, ty.). ABD'de 1962 ile 2000 yılları arasında kadınların işgücüne katılımı %37'den %61'e yükselmiştir (Bowes, Lomax, ve Piasecki 2021). Ancak, 2000'den başlayarak, olumlu eğilimler yavaşlamış ve hatta tersine dönmüştür: Kadınların katılımı 2000'de %60,7'den 2016'da %57,2'ye düşmüştür

(Bowes vd., 2021). Kadınların işgücüne katılım oranı eğilimlerindeki tersine dönüşün nedenleri tam olarak açık olmasa da, daha düşük vasıflı işçilere olan talebin genel olarak işgücüne katılım oranı üzerinde bir etkisi olduğundan şüphelenilmekte, çocuk bakımına erişim ve/veya ücretli aile iznine erişimdeki farklılıkların kadınlar üzerinde orantısız bir etkisi olduğu düşünülmektedir (Bowes vd., 2021).

Ayrıca, kadınların zaten erkeklerden daha düşük bir işgücüne katılım oranı bulunmaktadır. Küresel olarak kadınların sadece yarısı ücretli iş gücündeyken, erkeklerin üçte ikisi işgücüne katılmaktadır (Pitts vd., 1994). ve buna önemli bir katkı, ev içi emeğin geleneksel olarak adlandırılmamasıdır. Bir ailede tek ev işçisi olan kadınlara bu iş için nadiren para ödenmekte, bu da onları çeşitli ölçümlerinin dışında bırakmaktadır. Yarı zamanlı ve hizmet sektörü işlerinin sunduğu esnek programlar, genellikle kadın olan, birincil çocuk ve yaşlı bakımı sağlamak zorunda olan çalışanları cezbetmektedir. Bu kapsamda ücretli ve ücretsiz emek birleştirildiğinde kadınların erkeklerden daha fazla çalıştığını, ancak bunun kayıt dışı veya ev işi olduğunu ve dolayısıyla göz ardı edildiğini söylemek mümkündür (Pitts vd. 1994)

Kadınlar ve erkekler arasındaki küresel gelir eşitsizliği %31 ile %75 arasında değişmektedir (UN Women, 2015) ve bastırılmış emeklilik geliriyle daha da kötüleşmektedir (Ainsworth vd., 2000). Bu nedenle, kadınlar genellikle zaten düşük olan maaşlarının daha düşük bir yüzdesini almakta ve iş gücünden ayrıldıktan sonra onlara daha fazla yük olmaktadır. Çocuk bakım kaynaklarına ve aile izinlerine sınırlı erişim, cinsiyetlerarası ücret farkını şiddetlendirmektedir. Kadınların belirli bir işte erkek akranlarından daha az zaman harcama olasılıkları daha yüksek olmakla kalmamakta, aynı zamanda ücretleri de daha düşük olma eğilimindedir.

Kadınların istihdam süreçlerinde karşılaştıkları cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık sorunu, maaş alımlarında da kendini göstermektedir. 2014'te Workforce Gender Equality Agency (WGEA) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçları, kadınlar ve erkekler arasında önemli bir cinsiyete dayalı maaş ayrımcılığının bulunduğu dair kanıtlar sunmaktadır. Katılımcıların %81'i medya sektöründe cinsiyete dayalı maaş ayrımcılığı bulunduğunu açıkça kabul ederken; %17'si emin olmadığını söylemiş ve sadece %2'si denklik olduğuna inandıklarını ifade etmiştir. Ayrıca bu soruya verilen cevaplar, diğer sorulara verilen yanıtların aksine, sektör, görev süresi ve iş rolü genelinde de ayrımcılık göstermektedir.

2.2.3. Cinsiyete Dayalı Terfi

İşgücü piyasasındaki açık pozisyonlar genellikle kadınlar tarafından ucuz işgücü olarak doldurulmaktadır. İstihdam piyasasında iş bulan kadınlar genellikle terk edilmiş ve tercih edilmeyen bölgelerde çalışmaktadır. Bu nedenle işverenler bu açıklıklar (kadınlar) için ucuz işgücü sağlamaktadır (Theberge ve Cronk Winston-Salem Journal 1986). Yine, bazı meslek alanlarında kadın yoğunlaşması sorunu, aşırı yoğunlaşma nedeniyle mesleki tabakalaşmaya yol açmaktadır. Ayrıca, kadınların istihdam tabakalaşması yatay ve dikey tabakalaşma meydana getirmekte, üst kademelere çıkamamaya neden olmaktadır (Smucker vd., 2003). Bu tabakalaşmanın hem nedenleri hem de sonuçları ayrımcılıkla ilgilidir. Ayrımcılık, yalnızca nispeten düşük maaşlarla değil, aynı zamanda terfi, işe alımlar, sosyal hukuktan adil bir şekilde yararlanamama nedeniyle emekli olmaya zorlandığı bir yaşa dayalı olarak işten çıkarmaya dayanmaktadır (Pitts vd., 1994).

İşe alım sonrasında kadınların terfi sürecinde oluşan önyargı, işgücü piyasasında o kadar belirgindir ki, 'görünmez engeller' kavramı ortaya çıkmıştır. Görünmez engel kavramında kadınların profesyonel düzeyde ilerledikçe karşılaştıkları engeller tanımlanmıştır (Iwasaki vd., 2005). Görünmez engeller, kadınların hiyerarşik işlere girişiyle ve kadınların para ve statüye erişimleriyle bağlantılıdır. Bir çalışma ortamında hem yönetsel rollerde hem de daha alt kademelerde görünmeyen engeller olabilir. Bu genellikle yapışkan temel olarak adlandırılır (Whiteside ve Hardin 2011).

2009 yılında Özkan'ın gerçekleştirdiği araştırma verilerine dayanarak, kadın istihdamı için kadın üretkenliği ile ilgisi olmayan cinsiyet ve işverene yakınlık derecesi gibi tam ayrımcı özelliklerin kadınlara terfi verilmesinde son derece etkili olduğunu söylemek mümkündür. Özkan'ın çalışması aynı zamanda kadınları etkili bir şekilde teşvik eden unsurları belirlemeyi de amaçlamaktadır (Özkan, 2009).

2.3. Medyada Çalışan Kadınların Medya Ürünlerine Etkisi

Medyada çalışan kadınların çoğunluğu düşük statülü pozisyonlarda yer aldığından, işyerinde cinsiyetçiliğin, kadınların nasıl tasvir edildiği kadar doğrudan çalışanlar tarafından da ortaya çıkması muhtemeldir. Kadınların kitle iletişim sektöründeki niteliksel ve niceliksel varlığı

bu bağlamda araştırılan bir konu olsa da medyada daha fazla kadının olmasının topluma bir bütün olarak yardımcı olup olmayacağı da araştırılmıştır. Medyada çalışan kadınların feminist hareketlerin oluşumundaki öncü rolü bu konuyu daha da anlamlı kılmaktadır (Bowes vd., 2021).

Güncel araştırmalar, kadın haklarını koruyan ve cinsiyet ayrımcılığı yapmayan yayıncılık söz konusu olduğunda, kadınların gazeteci olarak ilerlemesinin hiçbir şekilde en önemli faktör olmadığını göstermektedir. Ayrıca kadınların meslekte yükselmeleri tek başına bu değişimi getirmemektedir (Tamir vd. 2017). Küresel Medya İzleme Projesi'nin bulguları, haberlerin %20'sini erkeklerin oluşturmasına rağmen, kadın muhabir öykülerinin %25'inde kadınların temsil edildiğini göstermektedir (WACC, 2005). Kadınlar sektörde bulunmalarına rağmen, bu büyük bir etki yaratmak için tek başına yeterli değildir. Birçok farklı araştırmaya göre, medyada görünenler de dahil olmak üzere, kadınların üretilen medya ürünleri üzerindeki etkisi birebir ve basit değildir, oldukça karmaşıktır. Sektörde, kültürde ve sanayide hakim yapı ve çevre, kadın etkisinin sınırlarını çizmektedir. Öte yandan kadınların bu konudaki bilgi ve isteklerine de değer verilmelidir (KSSGM, 2000: 13).

Shaw (2003), medyanın toplumsal cinsiyet stereotiplerini desteklemek için kullandığı önyargıların, ana akım medyada kadınlara nasıl davranıldığını değiştirmeye yönelik mevcut görüşleri ve girişimleri korumada ve hatta güçlendirmede hayati bir rol oynadığına inanmaktadır. Bunun nedeni, erkeklerin hem sektörde çalışan kişiler hem de izledikleri uygulama ve standartlar açısından ulusal medyanın yapısına hakim olmalarından kaynaklanmaktadır. Medya aynı zamanda reklam gelirine de bağlıdır, dolayısıyla reklamcılarının çıkarlarına da hizmet etmektedir. Araştırmacı, özellikle kadınlara geleneksel rollerin verildiği bir kültürde, medyanın mevcut ekonomik yapıyı korumak için kadınların resimlerini sağlaması gerektiğini ileri sürmektedir.

Medyadaki kadın çalışan sayısının toplumsal cinsiyet kalıpyargılarını değiştirmeye yetmediği iddiasına rağmen, bu büyüme yine de önemlidir. Ayrıca toplumsal cinsiyet bilinci de geliştirilmelidir. Kadın ve erkek arasındaki farklılıkları görebilmek için daha geniş bir bakış açısına sahip olmak gerekir (Bowes vd., 2021). Medyada çalışan kadınlara, kadın medya profesyonelleri arasında ağ oluşturma ve mentorluk gibi çeşitli yaklaşımlar yoluyla kariyerlerinde yükselmelerine ve engelleri aşmalarına yardımcı olmak için gerekli beceriler de verilmelidir. Sonuçlar ayrıca medya eğitimi kurumlarının toplumsal cinsiyet farkındalığını

arttırmada ve öğrencilerin görünüşlerinin değerini hayatın her alanında anlamalarını geliştirmede önemli bir etkiye sahip olmasının beklendiğini göstermektedir (Taylor ve Wells 2017).

Medya sektöründeki artan kadın sayısının cinsiyetçi imajlara karşı koyamadığı konusunda önemli bir fikir birliği bulunmaktadır. Bununla birlikte, kadınların sektörde erkeklere kıyasla daha büyük zorluklarla karşılaştığı, bu sektörün erkek egemen endüstrisi olduğu da açıktır.

2.4. Kadın Gazeteciler için Görev Zamanlamaları ve Engeller

Medyanın yapısı ve çalışma şekli kadın gazetecilerin lehine değildir (Graham, Walia, ve Robinson 2020). Haber medyasının işleyişi, editör, haber editörü, alt editör (baskı medyası), yönetmen haberleri, metin editörü, metin yazarı, yapımcı ve sunucu (elektronik medya) olmak üzere kapalı ofis görevleri ve baş muhabir ve muhabirler olmak üzere açık alan görevlerine bölünmüş durumdadır. Açık hava görevleri, toplumda hüküm süren cinsiyet ayrımcılığıyla zaten karşı karşıya olan kadın gazeteciler için sorunları arttırmakta ve mesleğe bağlı tehditler, baskılar ve engelleri çoğalmaktadır. Kapalı mekan görevi olarak ofis görevi ise kadın gazeteciler için çeşitli zorluklara neden olmaktadır. Örneğin; Yazılı basında olağan ve ana masa çalışması akşam başlamaktadır. Yine elektronik medyanın tek günlük iletimi ve sert rekabet ve daha az eğitilmiş personel istihdam etme eğilimi, kadın gazetecilerin sektörde görev yapabilmelerini ve alana girişlerini zorlaştırmaktadır (Graham vd., 2020) .

Özellikle fiziksel aktiviteler gerektiren spor medyasında kadınlara karşı yüksek düzeyde ayrımcılık bulunduğunu söylemek mümkündür. Spor medyasında genellikle erkek medya çalışanları tercih edilmektedir. Bu tür ayrımcılığa futbol spikerliğinde de genellikle %99 erkek spikerlerin tercih edilmesi örnek olarak gösterilmektedir.

2.5. Spor Medyasında Kadınlar

Gazetecilik mesleğindeki cinsiyet eşitsizliği hiçbir yerde spor departmanı kadar belirgin değildir. Spor medyası, erkeklerin egemen olduğu bir endüstridir ve hem çeşitli spor hem de akademik programlarda kadınlara erkeklerle eşit düzeyde alan yaratılamamaktadır (Hardin ve

Shain 2015). Sahada kadın spor gazetecileri çok fazla tepkiyle karşılaşmakta ve cinsiyetleri dolayısıyla çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Hardin ve Shain (2015) kadın spor gazetecileriyle yaptığı bir dizi röportaja göre, kadınların spor gazeteciliğinde ilerleyememelerinin yanı sıra iş fırsatları da, kadının spor bölümündeki rolünü daha da azaltan “sistemik ayrımcılık” nedeniyle sınırlıdır. Hardin ve Shain'in görüştüğü katılımcılardan birinin belirttiği gibi “yöneticiler, kadınları operasyon için değerli bir varlıktan ziyade (asgari düzeyde) bir çeşitlilik gereksinimini dolduran kişiler olarak görmekte; medya yöneticileri kadınları gerekli bir nadirlik katmak için istemektedir.” Araştırma sonuçlarına göre bu durum aslında sadece “çeşitlilik” sağlama adına yapılmaktadır.

Kadınlar, çoğu cinsiyet ayrımcılığında kök salan, başarının önündeki engellerle dolu nedenlerden dolayı spor gazeteciliği alanına girerken zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Spor medyasındaki kadınlara ilişkin mevcut durumu tam olarak anlamak için, spor medyasında çalışan (veya çalışmak isteyen) kadınların meşru bir repertuar geliştirmelerine ve bir hedef doğrultusunda çalışmalarına yardımcı olan bazı önemli konulara bakmak önemlidir. Bu kapsamda, Sports Illustrated'dan Melissa Ludtke'nin 1978'de Yankees kulüp karşılaşmasının ardından New York bölge mahkemesi tarafından kendisine verilen ihtiyati tedbir, spor gazeteciliğinde kadın tarihindeki ilk büyük olaylardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ludtke'ye yasal olarak erişim hakkı verilmiş olmasına rağmen, kadın spor muhabirleri düşmanlık ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalmışlar ve bu da işlerini yapmalarını neredeyse imkansız hale getirmiştir (Everbach ve Matysiak, 2010). Bu olayın ardından, cinsiyet ayrımcılığı meselesi üzerine daha fazla eğilinmiş ve tartışılmıştır. Yine Pitts ve arkadaşları (1994), Lisa Olson'ın 1990 yılında New England Patriots kulüp binasında benzer şekilde düşmanca ve aşağılayıcı davranışlarla karşılaşmasına ilişkin analizlerinde, soyunma odasında profesyonel bir kadın gazetecinin varlığının, ölçülemez bir düşmanlıkla karşılandığını öne sürmektedirler. Çünkü kadın gazeteciler, bir tehdit olarak algılanmakta ve yanlış yorumlanmakta; dolayısıyla “açık ve abartılı” bir tepkiyle sonuçlanan bir durumla karşı karşıya kalmaktadırlar. Araştırmacılar bunu, sporun doğal bir parçası olan kontrol dengesindeki bir bozulma olarak tanımlamaktadır. Kaynağı ne olursa olsun, erkek sporcular, antrenörler ve profesyonel spor kuruluşlarının (genellikle erkek olan) diğer kilit üyelerinin kadın spor gazetecilerine verdiği yanıt, kadın spor gazetecileri tartışmasında uzun zamandır önemli bir gündem maddesi olmaktadır. 1978'den bu yana atılan adımlar ve spor medyasında yer alan kadınların sayısı artmış olsa bile, odağı spor medyası

endüstrisindeki kadın sayısından bu alanda gerçekte ne yaptıklarına yönlendiren bir eğilim ortaya çıkmıştır. Ne yazık ki, kadınlar analiz, yorum ve oyun çağrısı rollerine geçmek yerine muhabir olarak kenarda kalmaktadır. Melissa Ludtke'nin 1978'de karşılaştığı durum ile bugün spor haberleri yapan kadın sayısı arasındaki fark göz önüne alındığında, kadınların kenarda kalmaya devam ediyor oluşu önemli bir sorunu gösterir niteliktedir. Bu kapsamda, 2008 yılındaki USA Today makalesinde, bu konu yalnızca sınırlı bir fırsat olarak değil, aynı zamanda birçok hevesli kadın spor muhabirinin yan çizgiyi nihai hedef olarak gördüğü tek bir seçenek olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede, Pam Ward, genç kadınların %90'ından fazlasının kenarda kalmak istediğini; bunu bir kadın rolü olarak gördüklerini belirtmektedir (Chase, 2019). Bu zihniyet, kuşkusuz, ağların kadınları kenarda ve sunucu masasından uzak tutma uygulamalarıyla rutin olarak pekiştirilmiştir. Association for Women in Sports Media (2014) tarafından, yan hat haberciliğinin değeri üzerine bir Sports Illustrated panel tartışmasına atıfta bulunan (Deitsch, 2013) yakın zamanda yayınlanan bir makale, “yan muhabir olarak çalışan kadınların fena halde kötüye kullanıldığını” altını çizmektedir. Kehn ve Ruthig (2013) ise kadın spor muhabirlerinin yalnızca güzel yan muhabirler olarak görüldüğünü belirtmekte ve bu nedenle spor medyasında cinsiyet eşitliğinin oldukça zor olduğunu vurgulamaktadır. Araştırmacıya göre kadınların bu kenarda bırakılma durum devamı ederse kadınlar yorum ve analiz pozisyonlarına geçemeyecek ve kadınların sektördeki güvenilirliği sorgulanmaya devam edecek ve söz konusu sorgulama kadın gazetecilerin gelecekteki sınıfları için istihdamına da zarar verecektir.

Spor ağırlıklı olarak bir erkek alanıdır (Kehn ve Ruthig 2013). Bu bakımdan, Miloch ve arkadaşlarına göre, kadınların spora katılımının doğal olarak artması mümkün değildir. Çünkü çoğu kültürde erkek sporculara ve spora öncelik verme eğilimi vardır. Massengale and Lough (2010), spora ilgi ve katılımın hala ağırlıklı olarak erkek bir konu olduğunu savunmaktadır. Ancak, fırsat eşitliği sağlanmaya çalışıldığında kadınların katılımı önemli ölçüde artmaktadır (Massengale ve Lough 2010). Miloch ve arkadaşları “*bunun nedeni spor dünyasının genellikle erkekler tarafından yönetildiğini, erkeklerle özdeşleştiğini ve merkezlendiğini*” şeklinde belirtmektedir. Spor medyası da bu durumdan doğrudan etkilenmektedir. Spor medyası, erkekler tarafından erkekler için üretilen ve erkek sporcular hakkındaki bilgi sistemidir (Pitts vd. 1994). Geleneksel olarak, spor medyası kadınları ve kadın sporlarını marjinalleştirmekte, erkeklerle ayrıcalık tanıyan ve kadınları eşit maruz kalma ve fırsatlardan mahrum bırakan bir hiyerarşiyi devam ettirmektedir (Hardin, Dodd & Lauffer, 2006: 431).

1920'lerde ABD ve Birleşik Krallık'ta kadınlar spor gazeteciliği saflarına katılmaya başlamışlardır (Alankuş ve Kerestecioğlu 2007), ancak cinsiyet eşitsizliği bu alanda büyük bir sorun olmaya devam etmektedir (Brewster ve Brewster 2018). Shaw (2003) spor medyasının, gazetecilikteki en yoğun ve tarihsel olarak en kalıcı cinsiyet ayrımlarından birine sahip olduğunu söylemektedir. Elbette, kadın spor gazetecilerinin sayıları zamanla artmıştır. Bununla birlikte, spor radyolarında Penrod ve Crow (2018), spor yayınlarında (Bowes vd. 2021) ve gazetelerde (Melki ve Hitti 2021; Taylor ve Wells 2017) hala yeterince temsil edilmediklerini söylemek mümkündür. İngiltere ve ABD'de kadınlar spor gazetecilerinin sırasıyla %9'unu ve %13'ünü oluşturmaktadırlar (Schoch, 2013). 2018'de Associated Press Sports Editors Irk ve Cinsiyet Rapor Kartı tarafından yapılan ve Sporda Çeşitlilik ve Etik Enstitüsü'nün (TIDES) yayınladığı 75 Amerikan gazetesi ve web sitesinin bir değerlendirmesini içeren çalışma yayınlanmıştır (APSE, 2018). Rakamlar şöyledir: spor editörleri ve spor editör yardımcılarının %69,9'u, köşe yazarlarının %83,4'ü, muhabirlerin %88,5'i ve metin editörlerinin/tasarımcıların %79,6'sı erkektir.

Sporda kadın gazeteciler, erkekliğin hiyerarşik mantığının ve haber-çalışma süreçlerinin içkin bir parçası olduğu cinsiyetçi organizasyonlarda birer sembol olarak çalışırlar (Hardin ve Shain 2015; Nwabueze 2012). Bu cinsiyet ayrımına dair daha fazla kanıt, dünya çapındaki birçok araştırmada bulunur ((Dashti ve Mesbah 2016; Schoch 2013). Hardin, Dodd ve Lauffer (2006: 441) kadınların spor gazetecileri olarak daha aktif olmaları ve böylelikle ataerkilliğin sütunlarını sembolik olarak yok etmeleri gerektiğini söylemektedir. Ayrıca kadınlar erkek egemen spor bölümlerinde başarılı olmak için kadın ve gazeteci olarak kimliklerini de müzakere etmelidir (Hardin ve Shain 2015). Kadınlar spor medyasında “kota” çalışanlar olarak görülmekte ve bu erkek ortamına uymaya çalışmaktadırlar (Hardin ve Shain 2015). Kadın spor gazetecileri de bazen fazla erkeksi olarak görülmekte ya da erkek kaynaklara göre avantaj sağlamak için cinsel çekiciliği kullanmakla suçlanmaktadırlar (Hardin ve Shain 2015).

Diğer yandan spor editörlerinin, spora daha az aşina olan yeni bir okuyucu kitlesini cezbeden duygusal ve insani yönleri de odaklandıklarını, kadınların haberlere erkeklerden farklı yaklaştıklarını düşündükleri de görülmektedir (Shaw, 2003). Schoch (2013), kadın gazetecilerin “*yıkıcı bir strateji kullandığını ve mesleki yeterliliklerinin klişe imajlarıyla oynadığını*”

savunmaktadır. Bu nedenle, spor gazeteciliğinde cinsiyet dengesizliğini sürdüren eril ve dişil gazetecilik değer ve uygulamalarının tanımı da yeniden gündeme gelmektedir (Schoch, 2013).

Bununla birlikte, Dashti ve Mesbah (2016) spor ve spor haberciliğinde cinsiyetçi yapılaraya ilişkin farkındalık konusunda son yıllarda ilerlemeler kaydedildiğini söylemektedir. Araştırmacılar (Dashti ve Mesbah 2016)spor editörlerinin kadınları işe almaya kararlı olduklarına, medya şirketlerinde yüklebileceklerine, lider olabileceklerine inandıklarına ve bu nedenle kadınlara odaklandıklarını öne sürmektedirler. Yakın zamanda yapılan diğer araştırmalar (Das ve Kotikula 2019; Sharma ve Sharma 2015), dünya çapında spor haberlerinde kadın gazetecilerin sayısında yavaş ama istikrarlı bir artış olduğunu göstermektedir.

Bazı kadın spor gazetecileri, sporu ve yazmayı sevdiklerini erken keşfetmişlerdir ve spor gazeteciliği bu iki tutkuyu birleştirmenin harika bir yolu olmuştur (Pitts vd., 1994). Ancak, genellikle spor haber odalarının erkek egemen ortamına uymaya çalışmak durumunda kalmaktadırlar (Hardin ve Shain 2015). Dünya çapında spor departmanlarında azınlık olmanın yanı sıra (Hardin vd., 2009), aşağıdaki çalışmaların ortaya koyduğu gibi, farklı cinsiyete dayalı zorluklarla da karşılaşmaktadırlar (Hardin vd., 2009). ABD'de Spor Medyasında Kadınlar Derneği'nin (AWSM) 2004 yıllık toplantısına katılan 20 kadın spor gazetecisi ile beş odak grup görüşmesi gerçekleştirmiştir. Spor medyasında çalışmak için gereken “sertliğin” gerekli ve arzu edilir olduğunu söyleyen katılımcılar, spor departmanını haber odalarının diğer bölümlerine göre daha az diplomatik ve daha talepkar olarak nitelendirerek, “*en katı süreler, en fazla baskı, en fazla hata şansı*” şeklinde tanımlamışlardır (Hardin ve Shain 2015). Katılımcılar kendilerini rahatsız eden durumlardan “*bir sporcunun bir röportaj sırasında soyunma odasında cinsel içerikli video oynatması, basın kutusunda pornografiye bakan erkek muhabirler, fotokopi masasındaki meslektaşların kadın sporcular veya yorumcular hakkında şakalar yapması*” gibi durumlardan söz etmişlerdir. Ancak araştırmacılar, katılımcıların bu durumları cinsel taciz olarak nitelendirmediklerini, bu davranışları normal kabul ettiklerini de belirtmişlerdir.

Manzi (2019), İsviçre basınında kadın spor gazetecileriyle 27 yarı yapılandırılmış görüşme ve ayrıca saha gözlemleri gerçekleştirmiştir. Güç yapılarının bu gazetecilerin hayatlarını nasıl şekillendirdiğini analiz etmişler ve katılımcıların baskın erkek ortamına uyum sağladıklarını bulgulamışlardır. Ross ve Carter (2011), Dashti ve Mesbah (2016), Schoch (2013)'un araştırmaları da İsviçreli kadın spor gazetecilerinin daha az kariyer fırsatlarına sahip

olduklarını ve meslek hiyerarşisinin en altında yer aldıklarını bulduklarını ortaya koymuşlardır. Bununla birlikte, Whiteside ve Hardin (2011), İsviçre'nin artan sayıda kadın spor gazetecisi ve spor gazeteciliği alanında yavaş bir değişimle karşı karşıya olduğunu iddia etmektedir.

Cooky ve arkadaşları (2013), kadınların işyerinde küçümseme, kariyerlerinde fırsat eşitliği, algılanan performans ve iş tatminini araştırmak için 215 katılımcıyla anket gerçekleştirmiştir. Çalışma sonuçları şunları göstermektedir (Cooky vd., 2013): Kadınlar ülke çapında spor haber odalarında artan sayıda görünseler de, kadınlar kendilerini pek çok yönden meslektaşları için görünmez, daha az şey bilmeleri ve daha çok sıradan görevleri kabul etmeleri beklenirken, cinsiyetçi dilin hedefi olarak hissetmektedirler. Ancak ayrımcılığa rağmen, ankete katılanların yaklaşık dörtte üçü işlerinden memnun olduklarını söylemiştir. Başka bir anket Sheffer ve Schultz (2007) tarafından AWSM'den 78 katılımcı ile yapılmıştır. Anketi yanıtlayan kadın spor gazetecilerinin genel olarak işlerinden, ödemelerinden, denetimlerinden ve çalışma arkadaşlarından memnun oldukları ancak terfi olanaklarından memnun olmadıkları bulunmuştur.

Pitts ve arkadaşlarına (1994) göre soyunma odası “*spor gazeteciliği alanında gerekli bir kötülüktür*”. Amerikalı kadın spor gazetecileri en az vakit geçirdikleri yerin de orası olduğunu söylemektedir (Pitts vd. 1994). Soyunma odası röportajlarına erişimi olmayan kadın spor gazetecileri, erkek meslektaşlarına karşı dezavantajlı durumda kalmakta ve işlerini yapamamaktadırlar. Bu nedenle soyunma odası röportajları mutlaka yapılmalı ama kadın spor gazetecileri için rahat bir ortam da sağlanabilmelidir. Bununla birlikte, McGinnis ve arkadaşları (2005), kadınları spor gazeteciliğinden uzaklaştırmak için artık soyunma odası tacizinin gerekmediğini, “sadece bir aileye sahip olma ihtimalini gerektirdiğini” öne sürmektedir (McGinnis vd. 2005). McGinnis ve arkadaşlarının (2005) araştırmasına göre, 144 katılımcının %72'sinin uzun çalışma saatleri, meslekte ilerleme eksikliği veya aile yükümlülükleri nedeniyle kariyerlerini bırakmayı düşündükleri ortaya konmuştur. Aynı çalışma, 6 ila 10 yıldır iş başında olan birçok kadının kariyerlerinin ailelerini olumsuz etkilediğini ifade ettiklerini de göstermektedir. Araştırmacılar, bu durumun spor gazeteciliğini bırakmak için önemli bir neden olabileceğinin altını çizmektedir. McGinnis ve arkadaşları (2005) tarafından yapılan bir başka araştırma, AWSM üyeleriyle yapılan odak grup görüşmeleri aracılığıyla, katılımcıların, alanı terk etmeyi düşünmelerinin birincil nedeni olarak zamandan ve aile ilişkilerinden ödün verme konusundaki hayal kırıklığından bahsettiklerini ortaya koymaktadır.

Kadınlar da spor gazetecileri olarak kendi rollerini olumsuz algılamaktadır. Connell ve Messerschmidt (2005), spor haber odasında tam zamanlı olarak iki yıldan az deneyime sahip 10 genç Amerikalı spor gazetecisi gerçekleştirdikleri görüşmeler sonucunda kadınların, sahaya “arka kapıdan” girdiklerine inandıklarını, çünkü adil olmayan bir şekilde işe alındıklarını ve adil olanı ataerkil terimlerle tanımlandıklarını göstermiştir (Connell ve Messerschmidt 2005). Araştırmacıların görüştüğü kadınlar, spor gazetecilerinin mesleklerine doğal olarak uyumlu olmadıkları için zorlandıklarına ve ayrıca “aptalca sorular” sorma olasılıklarının daha yüksek olduğuna inanmaktadırlar. Ayrıca katılımcılar, spor medyasındaki kariyerlerinin uzun süreli olmayacağını düşünmekte; spor gazeteciliği kariyerini aile ile birleştirme olasılığı olduğunu düşünenler ise esnek olmaya istekli olacaklarını umarak bunun eşlerine bağlı olacağını söylemişlerdir. Araştırmacılar, genç kadın spor gazetecilerinin düşüncelerinin, sporun ve ilgili kurumun erkeklere ait olduğunu ve spor gazeteciliğinin toplumsal cinsiyet rollerine uygun olmadığını ima eden ataerkil ideolojiye dayandığını ileri sürmektedir (Connell ve Messerschmidt, 2005)

Kadın spor gazetecileri kariyerleri boyunca farklı engellerle karşılaşmaktadır. Bu bölümde sunulan literatür, dünyanın farklı bölgelerinden yapılan çalışmaları ele almaktadır. Çoğu araştırma, farklı ülkelerdeki spor medyasında çalışan kadın gazeteciler için benzer sonuçlara ulaşmaktadır.

2.6. Dünya Spor Medyasında Kadın ve Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık

Medya mesleklerinde kadın çalışanların artışı süreci, Batı dünyasında Ainsworth et al. (2000) medya kuruluşlarının yapısındaki en belirgin değişikliklerden biri olarak öne çıkmaktadır. Bunlardan ilki, medyadaki erkek personel kıtlığına odaklanır. Bu durum büyük ölçüde, ortaya çıkan medya kuruluşlarının varlığındaki önemli artışın sonucudur; aynı zamanda, gazeteciliğin erkekler arasında bir ticaret olarak algılanan değerindeki düşüşü ele alırken, her ikisi de büyük ölçüde dünyanın cinsiyet yapısını vurgulayan ücretler ve statüde somutlaşmıştır. İkinci süreç, sahada kadın istihdamı için özel taleple ilgilidir; bu, gazete yayınlarında 'görsel imgeleme' daha fazla yer açmak zorunda kalmadan 'yumuşak' yazıya yer açmaktan ve ayrıca medyanın

karakterize edilen tüketicileri olarak kadınlara doğrudan hitap etmeye kadar, basında içerikle ilgili birkaç değişikliğin ürünüdür (Lachover, 2005) .

Spor medyası endüstrisi ilk günlerinden beri kadın gazetecileri hoş karşılamamıştır. 1970'lerin başında ABD'de spor yazarı olarak sadece 25 kadın çalışmaktadır (Creedon, 1994). Son zamanlarda, gazetelerde ve popüler çevrimiçi sitelerde çalışan Kuzey Amerikalı spor yazarlarına yönelik demografik bir araştırma; erkeklerin spor editörlerinin % 94'ünü, yardımcı spor editörlerinin % 90'ını, muhabirlerin % 89'unu, köşe yazarlarının % 90'ını ve editörlerin %84'ünü oluşturduğunu ortaya çıkarmıştır. (Lapchick, Moss II, Russell ve Searce, 2011). Bu arada, kadınlar ABD televizyon sporu gazetecilerinin sadece %7-10'unu oluşturmaktadır (Etling, Young, Faux ve Mitchell, 2011; Sheffer ve Schultz, 2007). Dahası, televizyon sporu gazeteciliğindeki pek çok kadın, büyük ölçüde cinsiyet çekiciliği nedeniyle yan muhabir olarak işe alınmış gibi görünmektedir (Davis ve Krawczyk, 2010).

Çok sayıda ülkede (örneğin, Avustralya, Kanada, Büyük Britanya, Yeni Zelanda, İspanya, Hollanda, ABD, vb.) yapılan araştırmalar, medyadan bağımsız olarak çoğu spor medyası içeriğinde yazarların erkek olduğunu göstermektedir (Biscomp ve Griggs, 2012; Kian ve Hardin, 2009). Tüm medyada, kadın çalışanların yüzdesi özellikle hangi spor alanlarının ve hangi sporcuların haber alacağını belirleyen editörler arasında oldukça düşüktür (Whiteside ve Hardin 2011). Bununla birlikte, yalnızca daha fazla kadın gazeteci veya editör işe almak, hiçbir şekilde kadın sporunun kapsamını genişletmekle eşdeğer değildir.

Son zamanlarda, Jöns (2011) kadın spor gazetecilerinin yazılarının özgüllüğünü İsviçre günlük basını bağlamında araştırmıştır. Schoch, çalışma uygulamalarını (gözlemler ve röportajlar) ve çıktılarını (içerik analizi) analiz ederek, kadın spor gazetecilerinin bu tür bir uzmanlığın alışılmış mesleki normlarını benimsemediklerini ortaya koymuştur. Buna göre kadın spor gazetecilerinin 'kadınsı' yazıları, erkek meslektaşlarının büyük çoğunluğu tarafından geliştirilen, gerçeklere ve teknik analize odaklanan spor haberlerinin olağan muamelesinden farklı olan, yumuşak haberlere ilgi ve 'insan' perspektifi ile karakterizedir. Yapısal mekanizmalar - özellikle işe alma biçimleri, cinsiyet iş bölümü, becerilerin tanınması ve spor haber merkezlerindeki örgütsel mekanizmalar - ayrıca işyerindeki günlük etkileşimler ve kadın gazetecilerin zevkleri içinde gerçekleşmektedir. Ancak kadın gazetecilerin mesleklerini icra etme biçimleri, erkeksi ve kadınsı gazetecilik değer ve uygulamalarının tanımlanmasına ve spor

gazeteciliğinde mevcut toplumsal cinsiyet düzeninin korunmasına katkı sağlamaktadır. Dahası, Nwabueze (2012), spor haber odalarının cinsiyet kompozisyonunu ve kadın sporları kapsamındaki değişikliklerin, spor haberlerinde karar vericiler olarak kadınların artışıyla nasıl bütünsel olarak bağlantılı olabileceğini de ele almıştır. Hardin, kadın sporlarının kapsamının artması ve daha olumlu bir ışık altında çerçevelenmesi için spor haber odasının hegemonik erkekliğin son kalesi olmaktan öteye geçmesi ve karar alıcılar olarak kadınların anlamlı bir etki için kritik bir kitleye ulaşması gerektiğinin altını çizmiştir.

Temel düzeyde, kadın spor gazetecileri arasında sayılarının oldukça az olduğundan ve haber masalarında bir bakıma 'yabancı' statüsüne sahip olmalarından bahsetmek mümkündür. Bu kadın spor gazetecilerinin çoğu, o sıralarda kendi haber masalarında çalışan kadınlardır; yine de, oybirliğiyle, kadınlıklarının hiçbir noktada sorun olmadığını belirtmişlerdir. Onlara göre, mevcudiyetleri tamamen doğaldır, çünkü akranlarının da buna verili olarak davrandığına inanma eğilimindedirler. Onlara göre, ağırlıklı olarak erkek bir sistemde kadın olma meselesi bir kez daha gündeme gelmemiştir ve dahası, kesinlikle herhangi bir farklı muamele biçimi eşlik etmemiştir. Yine de bu çalışmanın tamamlayıcı bulguları, kadın gazetecilerin söz konusu bakış açılarına rağmen, pratikte bu kadın spor muhabirlerinin kadın olmalarının her zaman bir sorun olduğunu ve aslında onları haber masası meslektaşlarından ayırdığını göstermektedir. Yani, bu gazetecilerin tanıklıklarını incelerken, kadın olmanın bir sonucu olarak 'özel' muamele görmenin farklı imaları ve kadın olmalarına tekrar tekrar atıfta bulunmaktadır.

Kadın spor gazetecileri, basılı spor gazeteciliğindeki kadın çalışanların sayıca azlığı konusunu ele alırken, kendileriyle 'ortalama', 'klasik olarak kadınsı' kadınlar arasındaki fark olarak algıladıkları şeyi vurgulamaya dikkat etmektedirler. Kadın spor muhabirleri, röportajları sırasında, kadınların spor alanında ne ilgi ne de dayanak noktası olamayacakları klasik kadınlıktan kaçarak, "herhangi bir tipik kadına benzemediklerini" açıkça ortaya koymaktadır. 368 gazeteci, röportajları sırasında, kendileri ve spor medyasında aktif olan diğer kadınlar arasındaki geleneksel karşılaştırmayı, reddetmişlerdir. Çünkü kadın gazetecilerin, tek endişeleri televizyonda ve internette gösterilmek olan "küçük kızların" aksine, spor gazeteciliğidir. Konuyla ilgili olarak, çalışma, kadın spor gazetecileri arasındaki ortalık eksikliğini ortaya çıkarmıştır. Spor medyasında kadın sayısının azlığı ve spor gazeteciliğinin ilk etapta odaklandığı sınırlı kapsama alanları, kadın spor gazetecilerinin çoğunun birbirini tanıma olasılığının daha

yüksek olduğu bir gerçeklik yaratmıştır. İlginç bir şekilde, kadın spor muhabirleri hakkında yapılan birçok yorum, sanki sahada çalışanlardan beklenenlerin tam da antiteziymiş gibi, özellikle kadınlıklarına ve görünümlerine odaklanmıştır.

Az sayıdaki kadın spor gazetecisi göz önüne alındığında, bu "zayıf sportmenliğin" temelinde yatan şey, aslında kendi alanlarındaki "en iyi çalışan" statüsü için rekabettir. Kadın spor gazetecileri arasındaki bu uygulamaların yaygın açıklaması, feminist edebiyatta "Kraliçe Arı" olarak nitelendirilmektedir. Elsesser ve Lever'in 'Kraliçe Arı' teorisi (2011), erkek egemen sistemlerde profesyonel, bireysel zaferler elde eden kadınların diğer kadınlarla özdeşleşmeye ve onlara her türlü yardımı sunmaya pek meyilli olmayacağını öne sürmektedir. Tamamen erkek olan bir alanda tek kadın olarak kalma arzusu, kişinin kendi cinsiyet kimliğini sürdürmesi olarak görülebilir. Bununla birlikte, aynı zamanda baskın erkeksi kimliği içselleştirme eylemi olarak da kolayca yorumlanabilir; dolayısıyla kadınlığın kadınları ne kabul edecek ne de kabul etemeyecek bir alanda "kum torbası" olarak kullanılması biçiminde yorumlandığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Ayrıca kadın spor muhabirlerinin geleneksel cinsiyet rollerinden uzaklaşması ve farklı davranması, pek çok kişinin gözünde "Erkek/Erkeksi Kadın" olarak görülmesine de neden olmaktadır. Erkeklik ve spor arasındaki öngörülebilir ilişki, bu alanda yer alan her kadının erkeksi olarak damgalanmasına neden olmaktadır. Bu bakımdan, kadınların spora entegrasyonunun, birkaç akademisyenin (Ainsworth vd., 2000; Iwasaki vd., 2005; Shaw vd., 2003) iddia ettiği gibi, aslında cinsiyet düzenini tehdit etmesi durumunda, kadınların üretim ortamlarının yanı sıra bilgi ve haber dağıtımının ayrılmaz bir parçası haline gelmesi de en temel toplumsal cinsiyet algıları için bir tehdit oluşturmaktadır.

Spor medyası büyük ölçüde belirli davranışsal beklentileri ifade etmektedir; Cooky ve arkadaşları (2013), cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve arzu arasındaki bağlantıyı, heteroseksüel hegemonyadan doğan belirli sosyal beklentilerin bir ifadesi olarak görmektedir. Bu çerçevede, spor medyasında yaygın olarak bulunan geleneksel beklentiler, a) vücutta ve fiziksel yeteneklerde ortaya çıkan erkeklik; b) spor fandomunun aleni sergilenmesi yoluyla ifade edilen erkeklik; c) çeşitli spor etkinliklerini anlama ve analiz etme yeteneği ve son olarak d) kişinin spor tutkusu şeklindedir. Elbette, diğer tarafta spora anlayış ve ilgi eksikliği atfedilen kadınlar da

bulunmaktadır, bu da kadınlar için iş bulmak bir yana, 'geleneksel cinsiyet beklentilerine uymayan alanla bir yakınlık geliştirilmesini oldukça zorlaştırmaktadır.

2.7 Azerbaycan Spor Medyasında Kadın

Azerbaycan spor medyasına baktığımız zaman cinsiyete dayalı ayrımcılığın geçtiğimiz yıllara nazaran azaldığını gözlemlese de, bu durumun tamamen ortadan kalktığını söylemek olanaklı değildir. Azerbaycan'da yayınlanan televizyonların spor programlarının sunucularının neredeyse % 95'u erkeklerden oluşmaktadır. Günümüzde Azerbaycanda 22 televizyon kanalı vardır ve bu kanallardan 19'unda spor haberciliği ve spor programları yer almaktadır. Ama bu spor haberlerini sadece iki kanalda (CBC sport) 5 ve (İdman Azerbaycan) 2 kadın sunucunun yönetmesi ve diğer bütün kanallar ve programlarda sadece erkek yorumcu ve sunucuların boy göstermesi kadınların Azerbaycan spor medyasında yeterince yer alamadıklarını ya da kendilerine yeterince yer verilmediğini göstermektedir.

Aynı şekilde, spor kulüplerinin medya departmanlarında kadın istihdam oranının % 10'un altında olduğu ve hatta futbol gibi erkeğin egemen olduğu kulüplerde bu oranın daha da düşük olduğu gözlemlenmektedir. Ancak, son dönemlerde Azerbaycan hükümetinin ulusal spor etkinliklerine ev sahipliği yapmasının bu oranın artmasında çok büyük katkısı vardır. Mesela, 2016'dan bu yana her yıl Azerbaycanda düzenlenen Formula 1 yarışlarının başkent Bakü'de düzenlenmesi spor medyasında kadınların da istihdam oranının artmasını mümkün kılmıştır (apasport.az).

2017 senesinde Azerbaycanda düzenlenen 4. İslami Dayanışma Oyunlarının hemen ardından medya alanında kadın istihdamında %20 lik bir artış yaşanmıştır (baku2017.az). Ancak bununla birlikte kadın istihdam oranının erkeklere nazaran hala çok düşük olduğu gözlemlenmektedir. Bunu, 2020 Olimpiyatları sırasında Azerbaycan Devlet televizyonunda yayımlanan 9-12 saatlik programların 4-5 farklı erkek sunucu tarafından yayınlanmasına bakılarak açıklamak olanaklıdır. Bunun beraberinde, Azerbaycan Milli takımıyla beraber Tokyo'ya götürülen 10 medya çalışanları arasında sadece 1 kadın yer almaktadır (aztv.az).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AZERBAYCAN'DAKI KADIN SPOR MEDYASI ÇALIŞANLARININ CINSİYETE DAYALI MESLEKİ AYRIMCILIĞA İLİŞKİN DÜŞÜNCELERİ

3.1 Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Spor medyasında cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık, çok sayıda ülkede karşılaşılan ciddi bir sorundur. Spor medyasında kadınlara yönelik mesleki ayrımcılık maaş, terfi ve genellikle istihdam alanında kendini göstermektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen çalışma, spor medyasındaki kadın çalışanların cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık algılamalarının belirlenmesi amacıyla taşımaktadır. Bu amaç doğrultusunda Azerbaycan örneği üzerinde çalışılmış; böylelikle literatüre kadın çalışanların mesleki ayrımcılık algılamalarının yeni bir ülke perspektifi üzerinden de değerlendirilebilmesi hedeflenmiştir. Çalışma amacına uygun olarak cevap aranan araştırma soruları ise aşağıdaki gibidir:

AS1: Kadın spor medyası çalışanları, işe alım süreçlerinde cinsiyetlerine dayalı herhangi bir ayrımcılıkla karşılaşmışlar mıdır?

AS2: Kadın spor medyası çalışanları, erkek ve kadın çalışanların maaşlarında cinsiyete dayalı bir farklılaşma olup olmadığı hakkında neler düşünmektedirlerdir?

AS3: Kadın spor medyası çalışanları, terfi süreçlerinde cinsiyetlerine dayalı herhangi bir ayrımcılıkla karşılaşmışlar mıdır?

AS4: Kadın spor medyası çalışanları, çeşitli iş süreçlerinde cinsiyetlerine dayalı herhangi bir ayrımcılıkla karşılaşmışlar mıdır?

3.2Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, derinlemesine yüz yüze yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla gerçekleştirilen betimsel nitelikli bir alan araştırması niteliği taşımaktadır. Çalışma amacına

uygun olarak nitel perspektifin benimsendiği araştırmada, literatür taramasıyla ilişkili olarak soru formu oluşturulmuş sonrasında katılımcılarla görüşülmüştür.

3.3 Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, Azerbaycan’da faaliyet gösteren tüm kadın spor medyası çalışanlarıdır. Söz konusu evren içerisinde ise amaca yönelik örneklemden yararlanılarak, Azerbaycan spor televizyon kanalları, spor gazeteleri ve sitelerinde çalışan kadın medya profesyonellerine ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında farklı yayın ve medya kuruluşlarında, çeşitli pozisyonlarda çalışan 12 kadın spor medyası çalışanıyla yüz yüze yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

3.4 Araştırma Verilerinin Toplanması

Araştırma Azerbaycan’da çeşitli spor medyası kuruluşlarında görev yapan kadın profesyonellerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine dayanmaktadır. Bu kapsamda öncelikle potansiyel katılımcıların kimler olabileceğine ilişkin masa başı araştırması yapılarak, kendilerine mail aracılığıyla ulaşılmış ve çalışmada yer almayı kabul eden 12 katılımcıyla ZOOM platformu üzerinden çevrimiçi görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ortalama 25-35 dakika aralığında süren görüşmeler, 15.07.2022-29.08.2022 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Görüşmeler aynı platform üzerinden kayıt altına alınmış ve sonrasında deşifre edilerek, analiz edilmiştir.

3.5 Bulguların Değerlendirilmesi

Çalışmada yer alan katılımcıların demografik özellikleri aşağıdaki tabloda aktarılmaktadır:

Cinsiyet	Kadın			
	12			
Yaş aralığı	18-25	26-35	36-45	46 ve üzeri
	3	7	2	0
Medeni Durum	Evli		Bekar	
	7		5	
Eğitim Durumu	Lisans		Yüksek Lisans	
	9		3	

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Tablo 1`de görüldüğü üzere, araştırmada yer alan kadın spor medyası çalışanlarının çoğunluğu 26-35 yaş aralığındadır. Medeni duruma bakıldığında ise, katılımcıların 7`sinin evli, 5`inin ise bekar olduğu görülmektedir. Katılımcıların hepsi en az lisans derecesine sahiptir ve 3 kişi yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Ayrıca bu üç katılımcının Gazetecilik alanında yüksek lisans diplomasına sahip olduğunu da söylemek mümkündür. Katılımcılar arasında doktora eğitimi almış katılımcı bulunmamaktadır. Bu kapsamda çalışmada yer alan kadın spor medyası çalışanlarının genç ve yüksek eğitim mezunu olduklarını belirtmek mümkündür.

3.5.1 İşe Alım

Görüşmelerde yer alan katılımcılara işe alım süreçlerinde karşılaşılan cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık ile ilgili olarak, “Spor medyası departmanlarında işe alım sürecinde kadın ve erkekler arasında ayrımcılık yapılmaktadır mı?” ve “İşe alım süreci kadınlar ve erkekler arasında farklılık göstermektedir mi?” gibi çeşitli sorular yöneltilmiştir. Bu çerçevede katılımcıların konuyla ilgili yanıtlarının ikiye ayrıldığını söylemek mümkündür.

Öncelikle katılımcıların %87’si (10 kişi) işe alım süreçlerinde herhangi bir ayrımcılıkla karşılaşmadıklarını ve çevrelerinde de böyle bir durum gözlemediklerini söylemişlerdir. Katılımcıların %17’si ise işe alım süreçlerinin çeşitli evrelerinde erkek çalışanlara daha fazla kolaylık sağlandığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Örneğin; katılımcılar arasında en fazla deneyim süresine (13 yıl) sahip olan kadınlardan A.O., şimdilerde her ne kadar cinsiyete dayalı herhangi bir ayrımcılığın kalmadığını belirtmekle birlikte, işe ilk başladığı dönemlerde (yani ortalama 10 yıl öncesinde), işe alım konusunda kadın çalışma arkadaşlarının ciddi sıkıntılarla karşılaştığına tanık olduğunu belirtmiştir.

Yine katılımcılardan G.A., işe alım aşamasında önemli sıkıntılar yaşadığından ve bu durumun cinsiyetine dayalı olduğunu düşündüğünden bahsetmektedir. Bir başka katılımcı G.A. ise kadınların sadece dış görünüşlerinden ötürü işe alımlarda kolaylık yaşadığından bahsederken; diğer bir katılımcı A.K., özellikle futbol gibi sporlarla erkeklerin daha çok ilgilendiğini gerekçe göstererek, spor medyasında erkeklere daha fazla öncelik verildiğini düşündüğünü belirtmiştir.

3.5.2 Maaş

Çalışma kapsamında, katılımcıların cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık algılamaları çerçevesinde maaş dağılımlarına ilişkin de herhangi bir ayrımcılık algılamalarının bulunup bulunmadığının tespit edilebilmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda katılımcılara “Sizce spor medyası ile genel medya arasında cinsiyet ayrımcılığı konusunda farklılık var mıdır?” gibi çeşitli sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların 10’u şimdiye kadar böyle bir ayrımcılıkla karşılaşmadıklarını ve bunu doğru da bulmadıklarını belirtmişlerdir.

2 katılımcı ise erkek çalışanların bazı durumlarda kadın çalışanlardan daha fazla maaş aldığına şahit olduklarını aktarmışlardır. Örneğin; L.G. doğrudan kendi çalıştığı birimde böyle bir maaş ayrımcılığıyla karşılaşmadığını belirtmekle beraber, bazı spor medyası kuruluşlarında erkeklerin aynı pozisyonlarda faaliyet gösteren kadınlardan daha fazla maaş aldığına şahit olduğunu söylemiştir. Ayrıca katılımcı, bu durumun erkeklerin aile içi rolleri çerçevesinde daha fazla sorumluluk sahibi olmasıyla da ilişkilendirmiştir.

3.5.3. Terfi

Çalışma kapsamında kadın katılımcılara spor medyasında terfi alma ile ilgili olarak herhangi bir cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık sorunu ile karşılaşp karşılaşmadıklarına ilişkin çeşitli sorular yöneltilmiştir. Buna göre, katılımcıların büyük bir çoğunluğu bu gibi ayrımcılık problemlerinin geçmiş yıllarda sık sık yaşandığı ancak şimdiki dönemlerde bu ayrımcılık davranışlarının oldukça azaldığının altını çizmişlerdir.

Diğer yandan az sayıda katılımcının terfilerde cinsiyete dayalı ayrımcılığın hala devam ettiğini düşündüklerinden de bahsetmek mümkündür. Örneğin, bu kapsamda L.Q. ve A.K. terfilerde cinsiyete dayalı ayrımcılık sorunsalının günümüzde de devam ettiğini gözlemlediklerini ve kadınların yetki sahibi olmakta zorluk çektiklerini ve erkeklerin spor medyası alanında daha kolay yetki sahibi olduklarını söyledikleri görülmektedir. Ayrıca her ne kadar günümüzde söz konusu ayrımcılık sorununun azaldığından bahsetseler de çalıştıkları departmanda da bazı yetkilendirilme durumlarında cinsiyete dayalı farklılaşmalarla karşılaştıklarını da eklemektedirler.

Yetkilendirme ile ilgili olarak katılımcılara, “*Departman içindeki sorumluluk dağılımı kadın ve erkek çalışanlar arasında farklılaştırılmalı mı?*” sorusu da yöneltilmiştir. Buna göre, katılımcılar sorumluluk dağılımının cinsiyete dayalı olmaması gerektiğini düşündüklerini ve bunun hem mesleki hem de insani açıdan doğru olmadığını; erkek çalışanların spor alanında kadın çalışanlardan daha yetkin olmadığını düşündüklerini eklemiştir.

Spor medyası departmanlarında kadın çalışanların terfi konusunda çeşitli cinsiyete dayalı ayrımcılık biçimleriyle karşılaştıkları incelenen literatürde de açıkça görülmektedir. Bu bağlamda, katılımcılara “*Sizce erkek çalışanların spor departmanlarında terfi alması daha mı kolaydır?*” sorusu da yöneltilmiştir. Katılımcıların %42’si (5 kişi) cinsiyete dayalı terfi ile karşılaşmadıklarını ve bunu doğru da bulmadıklarını belirtmişlerdir. Yine doğru bulmamakla beraber, katılımcıların %58’i (7 kişi) çalıştıkları departmanlarda cinsiyete dayalı terfi ve yetkilendirmenin bulunduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılardan L.G., bunun nedeninin erkeklerin spor departmanlarında daha sık görülmesi ve hangi pozisyon olursa olsun sahada korkmadan, herhangi bir çekinceyle karşılaşmadan çalışabiliyor olmalarıyla ilişkili olduğunu söylemiştir. A.A., erkeklerin spor medyası departmanlarında daha hızlı biçimde terfi alıyor olmalarını kadın çalışanların departmanın çeşitli çalışma taleplerini (örneğin gece çekimleri gibi) karşılayamıyor olmalarından kaynaklandığını belirtmiştir. A.G. ise cinsiyete dayalı terfi ayrımcılığının, kendi deneyimlerinden de yola çıkarak Azerbaycan’da daha sık görüldüğünü düşündüğünü ve bunun toplumsal cinsiyet rol beklentileriyle yakından ilişkili olduğuna inandığını aktarmıştır. H.Ş. de, A.G. gibi bu sorunun toplumsal cinsiyet rol beklentileriyle yakından ilişkili olduğunu düşündüğünü ve toplumsal yapı tarafından erkeklerin bu iş için daha uygun çalışanlar olarak görülmesinin bu durumun başlıca nedeni olduğunu gösterdiğini eklemiştir. A.İ., erkeklerin kadınlarla karşılaştırıldığında daha dominant olarak algılanıyor oluşlarının bu çalışma alanında kendilerine yardımcı olduğunu ve işlerinde başarılı olmalarını sağlayarak, daha kolay terfi almalarını olanaklı kıldığını eklemiştir.

Spor medyasında kadınların yetkilendirilmelerine yönelik olarak ise katılımcılara “*Sice kadın çalışanlar kurum içinde yetki kazanma ve kullanmada sorun yaşıyor mu?*” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların 10’u böyle bir problemle karşılaşmadıklarını ve hatta içlerinden birinin yönetici-editör olarak çalıştığını belirtmişlerdir. Yalnızca iki katılımcı, A.K. ve L.G. erkeklerin sektörde sayıca daha fazla olmaları nedeniyle yönetici pozisyonlarda da daha fazla yer aldıklarını söylemişlerdir.

3.5.4 İş Süreçleri

Çalışma kapsamında kadın katılımcıların çeşitli iş süreçleri çerçevesinde de cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık kapsamında ne gibi algılamalara sahip olduklarına ilişkin de çeşitli sorulara başvurulmuştur. Öncelikle katılımcıların takım arkadaşlarının cinsiyete dayalı performans farklılaşmaları hakkında düşünceleri birbirinden farklılık gösterse de, genel olarak, erkeklerin daha dominant bir iş yapma biçimine sahip oldukları yönünde hemfikir oldukları da görülmektedir. Bu kapsamda katılımcılara yöneltilen *“Kadın ve erkek çalışanlar arasında performans farklılıkları var mıdır?”*, *“Takım arkadaşlarınızın cinsiyeti takımın genel performansına etki yapar mı?”*, *“Departman direktörünün kadın ve ya erkek olması sizin için ne gibi farklılıklar yaratır?”* gibi çeşitli sorulara katılımcıların tümü cinsiyete dayalı böyle bir farklılaşmanın kendileri için belirleyici bir nitelik taşımadığını söylemişlerdir. Ancak diğer yandan, katılımcıların %42’si erkek yöneticilerle çalışmanın daha kolay olabileceğini düşündüğünü eklemiştir. Yine kadın ve erkeklerin bireysel performansını değerlendiren katılımcıların %75’i performansın cinsiyetle alakalı olmadığını düşünürken; %17’si erkeklerin performans konusunda daha verimli olabileceğine inandıklarını belirtmişlerdir. Bu aşamada kadınlardan sadece Z.A., spor medyasındaki kadın çalışanların erkeklere nazaran daha verimli olduğuna inandığını; bunun da kadınların detaylara daha çok dikkat etmesiyle doğrudan ilişkili olmasından kaynaklandığını söylemiştir.

Katılımcıların yöneticilerinin cinsiyetiyle ilgili olarak ise, kendilerine şu soru yöneltilmiştir: *“Departman direktörünün kadın veya erkek olması sizin için ne gibi farklılıklar yaratır?”* Bu bağlamda, katılımcı yanıtları gözönünde bulundurulduğunda katılımcıların yöneticilerinin cinsiyetlerine dair bir tercihte bulunmadıkları görülmektedir. Ancak bazı katılımcıların cinsiyeti yöneticilerin iş yapma biçimleriyle ilişkilendirdikleri görülmektedir. Örneğin; katılımcılardan G.A. erkek departman müdürleriyle çalışmanın kadın müdürlerle çalışmaya nazaran daha kolay olduğunu vurgulamıştır. Katılımcıya göre, kadın yöneticiler daha çok detaya önem verdiği için onlarla çalışmak zordur, ancak erkek yöneticiler daha çok sonuca odaklanmaktadır ve bu da süreç içerisindeki çeşitli iş süreçlerinin atlanabilmesine neden olmaktadır. Diğer bir katılımcı S.T. ise kadın yöneticilerin daha fazla detaya takılmaları nedeniyle daha fazla sorunun ortaya çıktığını gözlemlediğini belirtmektedir.

“Takım arkadaşlarınızın cinsiyeti takımın genel performansına etki yapar mı?” sorusuna verilen yanıtlara bakıldığı zaman ise katılımcıların büyük çoğunluğunun takım performansı ile takım arkadaşlarının cinsiyeti arasında bir ilişki olmadığını düşündükleri görülmektedir. Ancak bazı katılımcıların farklı yönde görüş belirttikleri ile de karşılaşmaktadır. Örneğin, G.A. erkek çalışanların daha baskın olduğu takımlarda performansın daha yüksek olduğunu söylemiştir. Katılımcıya göre, erkek takım arkadaşları takım performanslarını daha güçlü hale getirmektedir, ayrıca katılımcı erkek takım arkadaşlarının kadınlara göre daha hoşgörülü ve sabırlı olduğunu düşündüğünü de eklemektedir. Diğer bir katılımcı A.A. ise erkek takım arkadaşları olan takımlarda daha çalışmanın daha verimli olduğunu belirtmektedir.

Ek olarak, katılımcılara yöneltilen *“Kadın ve erkek çalışanlar arasında performans farklılıkları var mıdır?”* sorusu kapsamında kadın katılımcıların bireysel performanslarını değerlendirmeleri de amaçlanmıştır. Soruyu cevaplayan katılımcıların büyük çoğunluğu bireysel başarının cinsiyet ile hiçbir alakası olmadığı kanaatinde. Ancak yine bazı katılımcıların cinsiyeti başarıyla bir biçimde ilişkilendirdikleri de görülmektedir. Örneğin; Z.A. kadın çalışanların bireysel performanslarında daha başarılı olduklarını çünkü kadınların iş süreçlerinde daha dikkatli olduklarını; erkek çalışanların ise daha hızlı reaksiyon göstermeleri dolayısıyla bireysel performanslarının daha düşük olma potansiyeli taşıdığını düşündüğünü belirtmektedir. Diğer bir katılımcı H.Ş. ise bunun tam aksine inandığını ifade etmektedir. Katılımcıya göre, erkek çalışanlar iş süreçlerinde daha dikkatli olmaları dolayısıyla daha yüksek iş performansına sahiptirler. Benzer biçimde, A.K. da bazı istisnai durumlar dışında, genel olarak, erkeklerin bireysel performanslarında daha başarılı olduğunu düşündüğünü söylemiştir. G.A. ise bireysel performansın niteliğinin görevden göreve farklılık göstereceğine yönelik bir ayrıma gitmekte ve bazı görevlerde kadınların (röportaj hazırlama gibi) bazı görevlerde ise erkeklerin (gece çekimleri, grafik hazırlama gibi) daha başarılı olduğunu düşündüğünü belirtmektedir.

Bununla birlikte, katılımcılara “Spor departmanlarında kadın ve erkek çalışanlara yönelik diğer çalışma arkadaşlarının çeşitli davranış ve hitap biçimleri farklılık göstermekte midir?” sorusu da yöneltilmiştir. Böylelikle aynı departman içerisinde kadın ve erkek çalışanlara yönelik çeşitli iş yapma biçimlerinin ve davranış kalıplarının farklılık gösterip göstermediğine ilişkin düşüncelerinin tespit edilmesi hedeflenmiştir. Katılımcılara göre, çalıştıkları departmanlarda doğrudan kadınlara yönelik hiçbir açık ayrımcı davranış ya da iş yapma biçimi bulunmamaktadır. Hatta katılımcıların bir çoğu bir çok iş sürecinin kadınlar lehine olacak bir

biçimde organize edildiğini söylemektedir. Katılımcıların söz konusu pozitif ayrımcılığı değerlendirmelerinde kadınların çeşitli durumlarda daha naif kalmalarıyla ilişkilendirildiği görülmektedir.

Tüm bunların yanı sıra spor medyası sektörüne özgü çeşitli cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık sorunlarının bulunup bulunmadığı üzerinde de durulmuş; bu kapsamda katılımcılara “*Cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık konusunda sizce sektöre özgü ne gibi sorunlar bulunmaktadır?*” sorusu yöneltilmiştir. Bu çerçevede katılımcı yanıtları farklılık göstermektedir. Örneğin; Z.A., ülkede spora ve spor medyasına devlet desteğinin düşük olmasının bu sektörde birden fazla sorunun ortaya çıkmasına ve kimsenin artık spor medyasında çalışmak istememesine neden olduğundan bahsetmektedir. A.G., ülkede spor medyası ile ilgili bir stratejinin bulunmamasının bazı problemleri (iş bölümü yapılabilmesi gibi) ortaya çıkardığını söylemektedir. Bu katılımcılardan farklı olarak, R.K. ise sektöre özgü en önemli sorunun alanda işini iyi bilen deneyimli çalışanların oldukça az olmasından kaynaklandığını söylemektedir. S.T ise sektördeki en büyük problemin yerel halkın mentalitesi ile ilgili olduğunu belirtmektedir. Katılımcıya göre, bu mentalite sınırları yüzünden bir çok başarılı kadın çalışanlar sektörde ilerileme gösterememektedir.

Ek olarak, A.G., sektördeki en büyük sorunun “klaveyede yazı yazmayı bilen her kesin kendini gazeteci sanması”yla ilgili olduğunu belirtmektedir. Katılımcıya göre, artık üniversitelerin gazetecilik bölümlerini bitirmeyen ama sadece bilgisayardan yazı yazabilen herkesi spor departmanlarında işe almaktadırlar. A.İ. ise spor medyası departmanlarındaki en büyük sorunun, spor denilince akla bir tek futbol ile ilgili haberlerin gelmesi neden olmaktadır. Çünkü çalışanlar sadece futbol haberleriyle ilgilenmekte ve bu da sektörü bir süre sonra alandaki farklı gelişmelere ilgisiz kılmaktadır. Bu durum, ülkedeki kadınların spora olanilgisinin azlığının ve erkeklerinse çoğunluğunun sporla ilgilenmesi dolayısıyla sektörde fazlalaşmalarının da bir başka nedenidir.

SONUÇ

Geçeleştirilen tez çalışması kapsamında Azerbaycan spor medyasında cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık algılamaları sektördeki kadın çalışanların gözünden incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, Azerbaycan spor medyasındaki kadın çalışanlar çeşitli durumlarda terfi konusunda sıkıntı yaşayabildiklerini ve erkeklere nazaran daha az yönetici düzeyde yönetici pozisyonlarında yer aldıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya dahil edilen katılımcılara sorulan sorulara verilen yanıtlara göre, spor medyasında cinsiyete dayalı ayrımcılık çeşitli durumlarda bulunmaktadır. Bunun bir nedeni de alanda erkeklerin sayıca çoğunlukta olmalarıdır. Öncelikle, Azerbaycan spor medyası erkek çalışanlarının kadınlara nazaran terfilerde daha az düzeyde sorun yaşadıkları düşünülmektedir.

Maaş konusunda da ayrımcılığın söz konusu olduğu Azerbaycan spor medyasında, kadınlarla aynı işi yapan erkekler bazen onlardan daha fazla maaş almaktadır. Bazı katılımcılar bunu erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklandığını belirtmekte ve bu nedenle yine toplumsal yaşamda daha avantajlı konumda olduklarını belirtsele de, bazı katılımcılar için bu durum erkeklerin her zaman kadınlardan daha fazla çalışıyor olması kadınların yine toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle yeterince iş hayatında aktif yer alamıyor olması ile açıklanmaktadır.

Araştırma sonuçlarına dayanarak, Azerbaycanda spor medyası departmanlarında çalışan bireylerde bireysel başarı onların cinsiyet ile ilgili olmadığı düşünülüğünü söylemek mümkündür. Ancak takım çalışmaları içerisinde her zaman erkek katılımcıların bireysel performanslarının daha yüksek olduğu, bunun da erkeklerin çalışma mantalitesi ile ilgili olduğu belirtilmiştir. Erkeklerin mesleki seyahatleri daha kolay yapabilmesi, gece çekimlerine daha kolay kalabilmesi, spor müsabakalarında soyunma odalarına daha kolay girebilmesi gibi tüm sebepler, erkek çalışanların genel performansına etki etmekte ve onları kadın çalışma arkadaşlarına göre sektörde daha fazla öne çıkarmaktadır.

Bununla birlikte, Azerbaycan spor medyası sektörüne özgü en büyük problem spor medyası eğitiminin eksikliğidir. Ayrıca katılımcılar işe alım süreçlerinde de herhangi bir ayrımcılıkla karşılaştıklarını ifade etmemişlerdir. Yani sektörde toplumsal cinsiyet rollerine dayalı cinsiyet ayrımcılığı hala mevcuttur. Erkekler ve kadınlarla ilgili beklentiler, Azerbaycanlı erkek ve kadınların iş yapma ve iş süreçleriyle ilgili düşünme biçimlerini de etkilemektedir. Araştırma sonuçları, Azerbaycan'da erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin yerleşik

görüşler temelinde desteklendiğini göstermektedir. Bu durum kadın çalışanların organizasyonlarda yetki bulmalarında sorun yaşamaları ve erkeklerin daha fazla sorumluluk sahibi olduklarını düşünmelerine de neden olmaktadır.

Bunun yanı sıra Azerbaycan halkının büyük kısmının düşüncesine göre kadın çalışanların iş seferleri yapmaları ve geç saatlerde çekimlere katılması doğru değildir ve bu sebepten dolayı da kadın spor medyası çalışanları bu tür işlerden mahrum kalmakta veya terfi almakta sorun yaşamaktadırlar.

Spor medyasına özgü sorunların çoğunluğu da halkın toplumsal cinsiyet bakış çaisıyla doğrudan ilişkilidir. Gerek ebeveynlerin çocuklarının bu tip bölümlerde okumasına karşı çıkması, gerekse de bir çok spor dalında (futbol, dövüş sporları vd.) kadınların yerinin olmadığını düşünülmesi sektöre özgün problemlerin ana kaynağı olmaktadır. Bunun yanı sıra, kadınlara karşı olan tavırların da ana sebebi toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanmaktadır. İnsanlar kadınları daha naif, yardıma ihtiyacı olan bireyler olarak kabul ettikleri için organizasyon içinde onlara karşı tavırları erkeklere karşı olan tavırlardan daha farklı olmaktadır.

Yöneticilerin cinsiyetinin çalışanlar için bir farkı olmasa da, çalışanlar daha çok erkek yöneticiler ile çalışmayı tercih etmektedir. Onlara göre, erkekler daha sabırlı, çalışkan ve sorumluluk sahibidirler ve bu da yöneticilik için en etkili faktördür. Bu konuda, kadınların erkeklerden daha geride olmadıklarını söyleseler de, tam aksini ispat eden birden fazla durum ifade edilmektedir. Bu yüzden, yöneticilerin iyi bir yönetici olup olmaması onun cinsiyeti ile ilgili değil karakteri ve becerileri ile ilgili bir durum olduğunu söylemek mümkündür.

Sonuç olarak Azerbaycan ve Türkiye'de spor medyasında kadınların durumu.

Teknolojinin son zamanlar güçlü olarak gelişmesi her bir alana kendi beraberinde değişimler getirmiştir. Gazetecilik alanında da değişimler yaşanmış bu alanda farklı dallar oluşmuştur. Spor muhabirliği de bu alanlardan birisi. Her ne kadar bu alanda gelişmeler yaşansa da cinsiyet farklılığı henüz devam etmektedir. Spor muhabirliği dünyada olduğu gibi Azerbaycanda ve Türkiye'de de erkek egemenliğinde olan bir meslek alanıdır. Farklı bir bakış açısı, değişik bir renk olması düşüncesiyle öncelikle gazete ve dergilerde görev almaya başlayan kadın spor gazetecilerinin sayısı Türkiye'de 1990'lı yıllardan sonra artış göstermiştir. Daha o yıllara spor servisi yöneticilerinin kadın spor gazetecilerinin spor olaylarını kadın gözüyle yansıtmalarını beklediği, ancak daha sonra bilginin ve yorum gücünün cinsiyetin önüne geçtiği saptanmıştır.

Halen Türkiye'de ve Azerbaycan da gazete ve dergilerde, onlayn televizyon kanallarında birçok kadın spor gazetecisi; yönetici, muhabir, yazar, editör ve yönetici olarak görev yapmaktadır. Televizyon kuruluşlarında da birçok spor programı kadınlar tarafından sunulmaktadır. Görüşmelerden elde edilen verilere göre kadın spor muhabirlerinin mesleğe başladıkları yıllardaki ortamlarıyla günümüz arasında olumlu bir fark vardır. Örneğin, önceleri kadın muhabirler sporcuların soyunma odalarına gire bilmemeleri, burada röportaj yapma gibi şanlarının olmadığını dile getirmiştiler, günümüzde spor alanlarında kadınlara yönelik düzenlemelerin yapıldığı vurgulanmıştır. Kadın spor muhabirlerinin sayısının artmasının meslektaşları ve okuyucu gözünde ilk başta yadırgandığı ancak daha sonraki dönemde bir kabullenme sürecinin başladığı kaydedilmiştir.

İsrail ve İtalya örneği.

Yapmış olduğumuz araştırma Azerbaycan sınırları içerisinde kalmamıştır. İtalya ve İsrailde'de kadın muhabirlerin yaşamış oldukları analiz edilmiş, Türkiye ve Azerbaycan durumlarıyla karşılaştırılmıştır. Görüşmeler kadın muhabirlerle yapılmış olsa da araştırmanın yazarının erkek olması da konuya bakış açısından bir sınırlama olarak düşünülebilir. Bu sınırlamalarla birlikte, Azerbaycan'da kadın spor muhabirleriyle gerçekleştirilen bu çalışma, uygulamaya ve araştırmaya yönelik aydınlatıcı bulgular sunmaktadır.

İsrail örneği.

İsrail'de Medya ve Spor verileri,sürekli olarak gelişmektedir. Bununla birlikte kadın sporlarının kapsamındaki bazı nicel değişiklikler özellikle Olimpiyat oyunları olmak üzere büyük

spor etkinlikleriyle ilgili artan ilgi nedeniyle görülmektedir. Kadın sporculara medya gözetimi ve öğrenmek için daha fazla fırsat sunma konusunda yapılan girişimler de artmaktadır.

İsrail kadınlarının sporda temsilini artırmak ve erkek egemenliğinin azaltılması için çeşitli kuruluşlar ve programlar da var. Örneğin, Maccabiah Games gibi büyük etkinliklerde kadın sporculara ayrılan bütçe ve kaynaklar artmaktadır. Kadınlar için spor eğitimi de sunan birçok sosyal proje ve dernek mevcuttur.

İsrail kadınlarının medyada temsilini artırmak için de çalışmalar yapılmaktadır. Bazı medya kuruluşları, kadın sporcularla ilgili daha fazla içerik üretmek için adımlar atmaktadır. Ayrıca, kadın sporcuların başarılarına odaklanan belgeseller ve programlar da yayınlanmaktadır.

Sonuç olarak, İsrail'de kadın sporcuların ve sporda yer alan kadınların temsili artmaktadır. Ancak, bu alanda hala yapılacak çok iş var ve kadınların spor ve medya alanında daha fazla seslerini duyurabilmeleri için çaba harcanması gerekmektedir.

İtalya örneği.

Cinsiyet eşitsizliği ne kadar 20yüzlüde batı ülkelerde ele alınıb yasaklansada malesef İtalyada eşitsizlik problem yeniden üremiş ve devam ediyor .İtalya'da spor medyasında kadınlarla ilgili sorunlar, genellikle cinsiyet adiscrimination, objektiflik veya cinsiyetçi dili kullanma gibi sorunlarla ilgilidir. Kadın sporcuların başarılarına verilen düşük ilgi ve dikkate dersek, erkek sporcuların başarılarına gösterilen ilginin çok daha fazla olduğu görülebilir. Kadın sporcuların fiziksel görünüşleri ve özel hayatlarına yönelik medya baskısı da sık sık gündeme gelmektedir. Kadın futbolcuların özellikle erkek futbolcularla karşılaştırıldığı ve bu karşılaştırmaların cinsel içerikli olabildiği de bir diğer önemli sorundur.

Son yıllarda İtalya'da kadın sporcuların ve spor medyada çalışanların hakları ve değerlerinin farkındalığı artmış ve bunun sonucu olarak medyada kadın sporculara daha fazla yer vermeye başlanmıştır. Ancak hala bu sorunlarla mücadele edildiği ve kadın sporcuların eşit muamele görmediği açıktır.

İsrail ve İtalya spor medyasındaki kadınların Türkiye ve Azerbaycan spor medyasındaki kadınlarla karşılaştırma.

Birçok kişiye göre İtalya ve İsrail spor medyası, Türkiye Ve Azerbaycan spor medyasından daha objektif ve eleştirel bir yaklaşıma sahiptir. İtalyan spor medyası, özellikle futbol konusunda oldukça tutkulu ve bilgilidir. Gazetelerve televizyon programları genellikle analitik ve titiz bir yaklaşım sergileyerek, maçlardaki taktiksel ve tekniksel detayları inceleyerek,

oyuncular ve teknik direktörler hakkında eleştirel ve açık sözlü yorumlar yaparak, futbolseverleri güncel tutarlar.

İsrail spor medyası ise, ülkedeki sporseverlerin sayısı göz önüne alındığında oldukça gelişmiştir. Futbol, basketbol ve tenis özellikle popüler spor dalları arasındadır. İsrail medyası, uluslararası spor olaylarına devamlı olarak yer vererek geniş bir yelpazede spor haberleri sunar. Ayrıca, İsrail medyası, teknolojik gelişmeler ve inovasyonlar konusunda oldukça öncüdür ve bu alanlarda üstün bir konuma sahiptir.

Her ne kadar İtalya ve İsrail spor medyası, Türkiye ve Azerbaycan spor medyasından bazı yönler göre daha gelişmiş ve objektif olsalar da, her ülkenin kendine özgü kültürü ve dinamikleri nedeniyle, doğal olarak farklı bir çizgi izlemektedirler.

Gazetecilik ve spor gazeteciliğın okunum meslek olarak yapılmamasının sebebi.

Araştırma sonucunda spor gazeteciliğın mesleğini okuyup bu mesleğın yapmakta zorluklar yaşayanların da olduğu belirlenmiştir. Buna sebepse gazeteciliğın temel görevlerinden biri olan muhabirlik, belirsiz çalışma zamanında yoğun emek ve çaba gerektiren zorlu bir iş olması, çalışma saati anlayışı gözetmeden haber takibi yapmak, düzenli bir çalışma hayatının genel geçer ilkelerine uymamasıdır. Zor koşullarından dolayı kadın spor muhabirleri daha çok gazete veya televizyon binasında yerine getirilen editörlük gibi iç görevlerde bulunmayı tercih etmektedirler.

Spor medyanda Feminist ideoloji ve amaçları.

Feminist ideolojinin en önemli amaçlarından biri, kadınların toplumsal, siyasve ekonomik açıdan eşitliğine yönelik yasal düzenlemelerin yapılmasıdır. Bu kapsamda, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kadınların iş hayatında ve siyasi arenada eşit haklara sahip olması, cinsiyet ayrımcılığının karşısını alması gibi konularda yasal düzenlemeler yapılması gerekliliğın vurgulanır. Bunun için çeşitli yasalar sözleşmeler vardır . Örneğın, Türkiye'de Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Kanunu, Kadın Erkek Fırsat Eşitliğı Kanunu gibi yasal düzenlemeler feminist ideolojinin koruma ve eşitlik sağlama hedeflerini yansıtmaktadır.

Spor medyası, kendi konumlarını iyileştirmek için birçok farklı strateji kullanıyor. Bunlar arasında şunlar yer alır:

1. İçerik kalitesini artırma.
2. yeteneklerini göstermek

3.rol model olmak

Spor medyasındaki kadınların feminizm hakkında düşünceleri.

Spor medyasında kadınlar genellikle kadınların spor dünyasındaki eşitsizliklerle mücadele eden ve feminizm konusunda olumlu düşüncelere sahiptiler. Özellikle spor dünyasında erkeklerin hakimiyeti ve kadın sporcuların maruz kaldığı cinsiyetçi söylemler, giyim standartları ve ödül eşitsizlikleri gibi konular hakkında konuşmaya ve mücadele etmeye öncülük eden kadın spor yazarları ve spikerleri vardır. Ancak, bazı kadın spor yazarları ve spikerleri, erkeklerin hakim olduğu spor dünyasında kadınların gösterdiği başarılarla yeteri kadar takdir gösterilmediğini düşündükleri için, bu konuda daha agresif bir tutum benimsemektedirler.

Ataerkil yapı ve spor medyasındaki zorunluklar.

Araştırmamda konuyla ilgili bir çok kadın muhabirleri görüşülmüş onların ataerkil toplumda yaşamış olduğu zorunluklar dinlenmiştir. Araştırma sonucunda spor gazeteciliği mesleğini okuyup bu mesleği yapmakta zorluklar yaşayanların da olduğu belirlenmiştir. Buna sebepse gazeteciliğin temel görevlerinden biri olan muhabirlik, belirsiz çalışma zamanında yoğun emek ve çaba gerektiren zorlu bir iş olması, çalışma saati anlayışı gözetmeden haber takibi yapmak, düzenli bir çalışma hayatının genel geçer ilkelerine uymamasıdır. Zor koşullarından dolayı kadın spor muhabirleri daha çok gazete veya televizyon binasında yerine getirilen editörlük gibi iç görevlerde bulunmayı tercih etmektedirler.

Spor medyasında yeni devir Kadınların gelişmesi ve yeni sorumluluklar.

Televizyon kuruluşlarında da birçok spor programı kadınlar tarafından sunulmaktadır. Görüşmelerden elde edilen verilere göre kadın spor muhabirlerinin mesleğe başladıkları yıllardaki ortamlarıyla günümüz arasında olumlu bir fark vardır. Örneğin, önceleri kadın muhabirler sporcuların soyunma odalarına gire bilmemeleri, burada röportaj yapma gibi şanlarının olmadığını dile getirmiştiler, günümüzde spor alanlarında kadınlara yönelik düzenlemelerin yapıldığı vurgulanmıştır. Kadın spor muhabirlerinin sayısının artmasının meslektaşları ve okuyucu gözünde ilk başta yadırgandığı ancak daha sonraki dönemde bir kabullenme sürecinin başladığı kaydedilmiştir.

Kadınlar, çoğu cinsiyet ayrımcılığında kök salan, başarının önündeki engellerle dolu nedenlerden dolayı spor gazeteciliği alanına girerken zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Spor

medyasındaki kadınlara ilişkin mevcut durumu tam olarak anlamak için, spor medyasında çalışan (veya çalışmak isteyen) kadınların meşru bir repertuar geliştirmelerine ve bir hedef doğrultusunda çalışmalarına yardımcı olan bazı önemli konulara bakmak önemlidir. Bu kapsamda, Sports Illustrated'dan Melissa Ludtke'nin 1978'de Yankees kulüp karşılaşmasının ardından New York bölge mahkemesi tarafından kendisine verilen ihtiyati tedbir, spor gazeteciliğinde kadın tarihindeki ilk büyük olaylardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ludtke'ye yasal olarak erişim hakkı verilmiş olmasına rağmen, kadın spor muhabirleri düşmanlık ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalmışlar ve bu da işlerini yapmalarını neredeyse imkansız hale getirmiştir (Everbach ve Matysiak, 2010). Bu olayın ardından, cinsiyet ayrımcılığı meselesi üzerine daha fazla eğilinmiş ve tartışılmıştır. Yine Pitts ve arkadaşları (1994), Lisa Olson'ın 1990 yılında New England Patriots kulüp binasında benzer şekilde düşmanca ve aşağılayıcı davranışlarla karşılaşmasına ilişkin analizlerinde, soyunma odasında profesyonel bir kadın gazetecinin varlığının, ölçülemez bir düşmanlıkla karşılandığını öne sürmektedirler. Çünkü kadın gazeteciler, bir tehdit olarak algılanmakta ve yanlış yorumlanmakta; dolayısıyla “açık ve abartılı” bir tepkiyle sonuçlanan bir durumla karşı karşıya kalmaktadırlar. Araştırmacılar bunu, sporun doğal bir parçası olan kontrol dengesindeki bir bozulma olarak tanımlamaktadır. Kaynağı ne olursa olsun, erkek sporcular, antrenörler ve profesyonel spor kuruluşlarının (genellikle erkek olan) diğer kilit üyelerinin kadın spor gazetecilerine verdiği yanıt, kadın spor gazetecileri tartışmasında uzun zamandır önemli bir gündem maddesi olmaktadır. 1978'den bu yana atılan adımlar ve spor medyasında yer alan kadınların sayısı artmış olsa bile, odağı spor medyası endüstrisindeki kadın sayısından bu alanda gerçekte ne yaptıklarına yönlendiren bir eğilim ortaya çıkmıştır. Ne yazık ki, kadınlar analiz, yorum ve oyun çağrısı rollerine geçmek yerine muhabir olarak kenarda kalmaktadır. Melissa Ludtke'nin 1978'de karşılaştığı durum ile bugün spor haberleri yapan kadın sayısı arasındaki fark göz önüne alındığında, kadınların kenarda kalmaya devam ediyor oluşu önemli bir sorunu gösterir niteliktedir. Bu kapsamda, 2008 yılındaki USA Today makalesinde, bu konu yalnızca sınırlı bir fırsat olarak değil, aynı zamanda birçok hevesli kadın spor muhabirinin yan çizgiyi nihai hedef olarak gördüğü tek bir seçenek olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede, Pam Ward, genç kadınların %90'ından fazlasının kenarda kalmak istediğini; bunu bir kadın rolü olarak gördüklerini belirtmektedir.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, B. E., W. L. Haskell, M. C. Whitt, M. L. Irwin, A. M. Swartz, S. J. Strath, W. L. O'Brien, Jr Bassett, K. H. Schmitz, P. O. Emplaincourt, Jr Jacobs, ve A. S. Leon. 2000. "Compendium of physical activities: An update of activity codes and MET intensities". *Medicine and Science in Sports and Exercise* 32(9 SUPPL.).
- Alankuş, Sevda, ve Filiz. Kerestecioğlu. 2007. Kadın odaklı habercilik. IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Anonim. t.y. WOMEN AND JOURNALISM.
- Antunovic, Dunja. 2019. "“We wouldn't say it to their faces’: online harassment, women sports journalists, and feminism”. *Feminist Media Studies* 19(3):428-42.
- Ayish, Muhammad. 2010. "Understanding Arab women's role in media industries - an empowerment-based perspective". *Journal of Arab and Muslim Media Research* 3(3):191-206.
- Alkan, A. (1999). Toplumsal cinsiyet ve kent planlaması. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 54(4).
- Acar-Savran, G. (2004). *Beden Emek Tarih: Diyalektik bir Feminizm için (Body Labor History: For a Dialectical Feminism)*. *Istanbul: Kanat Kitap Pusula Publications*.
- Ayşe, A. K. I. N. (2007). Toplumsal cinsiyet (gender) ayrımcılığı ve sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26, 1-9.
- Aidala, A. A. (1985). Social change, gender roles, and new religious movements. *Sociological Analysis*, 46(3), 287-314.

- Ayoglu, F. N., Cabuk, F., Kiran, S., Ocakci, A., Sahin, Z., & Dursun, A. (2008). The prevalence of mental retardation by gender, age of diagnosis and location in Zonguldak province, Turkey. *Neurosciences Journal*, 13(1), 57-60.
- Barak, Azy. 2005. "Sexual harassment on the internet". *Social Science Computer Review* 23(1):77-92.
- Bayrak, B. (2007). *Yükseköğretim kurumlarından beklenen hizmet kalitesi ve hizmet kalitesinin algılanmasına yönelik bir araştırma* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Bora, A. (2005). *Kadınların sınıfı*. İletişim yayınları.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye'de kadınlık. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(3), 108-114.
- BAYRAMOĞLU, A. T., & DÖKMEN, G. (2017). Türkiye'de kadın istihdamı ve mikro kredi uygulamaları ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(16), 41-64.
- Bowes, Ali, Lucy Lomax, ve Jessica Piasecki. 2021. "A losing battle? Women's sport pre- and postCOVID-19". *European Sport Management Quarterly* 21(3):443-61.
- Bielby, D. D., & Bielby, W. T. (1996). Women and men in film: Gender inequality among writers in a culture industry. *Gender & Society*, 10(3), 248-270.
- Brewster, Claire, ve Keith Brewster. 2018. "Women, sport, and the press in twentieth-century Mexico".
- Brower, Rebecca L., Robert A. Schwartz, ve Tamara Bertrand Jones. 2019. "'Is it because I'm a woman?' Gender-based attributional ambiguity in higher education administration". *Gender and Education*

- 31(1):117-35.
- Burton, Laura J. 2015. "Underrepresentation of women in sport leadership: A review of research". *Sport Management Review* 18(2):155-65.
- Burton, Laura J., John Borland, ve Stephanie M. Mazerolle. 2012. "' They cannot seem to get past the gender issue' : Experiences of young female athletic trainers in NCAA Division I intercollegiate athletics". *Sport Management Review* 15(3):304-17.
- BENSADON, D. une perspective New Accounting History. *L'histoire comme méthode pour comprendre filemanagement*, 23.
- Blackstone, A. M. (2003). Gender roles and society.
- Connell, R. W., ve James W. Messerschmidt. 2005. "Hegemonic masculinity rethinking the concept". *Gender and Society* 19(6):829-59.
- Creedon, P. J. (Ed.). (1994). *Women, media and sport*. Sage.
- Caspi, D., & Limor, Y. (1999). The in/outside: The media in Israel. Hampton Press (NJ).
- Chase, A. R. (2019). "Equal Opportunity Violence": Hope Solo and the Rhetoric of Domestic Violence in Sports Media. *Women's Studies in Communication*, 42(2), 241-262.
- Culver, D. M., Kraft, E., Din, C., & Cayer, I. (2019). The Alberta Women in Sport Leadership Project: A social learning intervention for gender equity and leadership development. *Women in Sport and Physical Activity Journal*, 27(2), 110-117.
- Cooky, Cheryl, Ranissa Dycus, ve Shari L. Dworkin. 2013. "'What Makes a Woman a Woman?' Versus 'Our First Lady of Sport': A Comparative Analysis of the United States and the South African Media Coverage of Caster

- Semenya". *Journal of Sport and Social Issues* 37(1):31-56
- Darvin, Lindsey, Ann Pegoraro, ve David Berri. 2018. "Are Men Better Leaders? An Investigation of Head Coaches' Gender and Individual Players' Performance in Amateur and Professional Women's Basketball". *Sex Roles* 78(7-8):455-66.
- Das, Smita, ve Aphichoke Kotikula. 2019. *Gender-based Employment Segregation: Understanding Causes and Policy Interventions.*
- Dashti, Ali A., ve Hesham Mesbah. 2016. "The perceptions of female media professionals in Kuwait about their job: An empowerment perspective". *Feminist Media Studies* 16(2):276-92.
- Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet ayrımcılığının sosyolojik açıdan incelenmesi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 44(511), 12-27.
- Donges, U. S., Kersting, A., & Suslow, T. (2012). Women's greater ability to perceive happy facial emotion automatically: gender differences in affective priming. *PloS one*, 7(7), e41745.
- Deitsch, R. (2013). Debating the value of sideline reporters. Retrieved from <http://sportsillustrated.cnn.com/more/news/20130922/nfl-media-sideline-reporter-tom-brady-criticism>.
- Davis, D. C., & Krawczyk, J. (2010). Female sportscaster credibility: Has appearance taken precedence?. *Journal of Sports Media*, 5(2), 1-34.
- Elliott, C., Perriton, L., & Priyadharshini, E. (2004). Doing gender in the transnational capitalist class. In *British Academy of Management Conference*.
- Everbach, T., & Matysiak, L. (2010). *Sports reporting and gender: Women journalists who broke the locker room*

- barrier.
- Etling, L. W., Young, R. W., Faux, W. V., & Mitchell, J. C. (2011). Just like one of the guys?: Perceptions of male and female sportscasters' voices. *Journal of Sports Media*, 6(2), 1-21.
- Eisend, M. (2019). Gender roles. *Journal of Advertising*, 48(1), 72-80.
- Festing, Marion, Angela Kornau, ve Lynn Schäfer. 2015. "Think talent – think male? A comparative case study analysis of gender inclusion in talent management practices in the German media industry". *International Journal of Human Resource Management* 26(6):707-32.
- Fink, J. S. (2015). Female athletes, women's sport, and the sport media commercial complex: Have we really "come a long way, baby"? *Sport management review*, 18(3), 331-342.
- Finley, N. J., & Grasmick, H. G. (1985). Gender roles and social control. *Sociological Spectrum*, 5(4), 317-330.
- Gray, F. (Ed.). (2012). *Women in Journalism at the Fin de Siècle: Making a Name for Herself*. Springer.
- Groves, M., Griggs, G., & Leflay, K. (2012). Hazing and initiation ceremonies in university sport: setting the scene for further research in the United Kingdom. *Sport in Society*, 15(1), 117-131.
- Godfrey, P. (2005). Diane Wilson vs. Union Carbide: Ecofeminism and the elitist charge of "essentialism". *Capitalism Nature Socialism*, 16(4), 37-56.
- Günay, G., & Bener, Ö. (2011). Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar*

- Graham, Mary E., Bhavneet Walia, ve Chris Robinson. 2020. "Women executives and off-the-job misconduct by high-profile employees: A study of National Football League team organizations". *Journal of Organizational Behavior* 41(9):815-29.
- Hardin, Marie, Kathleen M. Kuehn, Hillary Jones, Jason Genovese, ve Murali Balaji. 2009. "“Have You Got Game?” Hegemonic Masculinity and Neo-Homophobia in U.S. Newspaper Sports Columns". *Communication, Culture & Critique* 2(2):182-200.
- Hardin, Marie, ve Stacie Shain. 2015. **STRENGTH IN NUMBERS? THE EXPERIENCES AND ATTITUDES OF WOMEN IN SPORTS MEDIA CAREERS.**
- Iwasaki, Yoshi, Kelly MacKay, ve Jennifer Mactavish. 2005. "Gender-based analyses of coping with stress among professional managers: Leisure coping and non-leisure coping". *Journal of Leisure Research* 37(1):1-28.
- Jöns, Heike. 2011. "Transnational academic mobility and gender". *Globalisation, Societies and Education* 9(2):183-209.
- Kane, Mary Jo, ve Nicole Lavoie. 2018. "An examination of intercollegiate athletic directors' attributions regarding the underrepresentation of female coaches in women's sports". *Women in Sport and Physical Activity Journal* 26(1):3-11.
- Kane, Mary Jo, Nicole M. LaVoi, ve Janet S. Fink. 2013. "Exploring Elite Female Athletes' Interpretations of Sport Media Images". *Communication & Sport* 1(3):269-98.
- Kehn, Andre, ve Joelle C. Ruthig. 2013. "Perceptions of Gender Discrimination across Six Decades: The Moderating Roles of Gender and Age". *Sex Roles* 69(5-6):289-96.
- Keskin, F., & Uluşan, A. (2016). Kadının toplumsal inşasına yönelik kuramsal yaklaşımlara dair bir değerlendirme. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (26),

47-68.

- Kian, E. T. M., Mondello, M., & Vincent, J. (2009). ESPN—The women's sports network? A content analysis of Internet coverage of March Madness. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 53(3), 477-495.
- Konrad, A. M., & Pfeffer, J. (1991). Understanding the hiring of women and minorities in educational institutions. *Sociology of Education*, 141-157.
- KSGM (2008a). Women of Status in Turkey. Turkish Republic PrimeMinistry General Directorate on the Status of Women (in Turkish). Available at: <http://www.ksgm.gov.tr/istihdam.html>
- KSGM (2008b). Women and Education. Turkish Republic PrimeMinistry General Directorate on the Status of Women (in Turkish). Available at: <http://www.ksgm.gov.tr/egitim.htm>
- Lee, Lai Kuan, Suzana Shahar, Ai Vyrn Chin, Noor Aini Mohd Yusoff, Nor Fadilah Rajab, ve Safiyyah Abdul Aziz. 2012. "Prevalence of gender disparities and predictors affecting the occurrence of mild cognitive impairment (MCI)". *Archives of Gerontology and Geriatrics* 54(1):185-91.
- Lachover, E. (2005). The gendered and sexualized relationship between Israeli women journalists and their male news sources. *Journalism*, 6(3), 291-311.
- Losh-Hesselbart, S. (1987). Development of gender roles. In *Handbook of marriage and the family* (pp. 535-563). Springer, Boston, MA.
- LaVoi, N. M., & Calhoun, A. S. (2016). Women in sport media. *Women in sports coaching*, 163-76.

- Levy, G. D., Taylor, M. G., & Gelman, S. A. (1995). Traditional and evaluative aspects of flexibility in gender roles, social conventions, moral rules, and physical laws. *Child development*, 66(2), 515-531.
- Leach, L. S., Christensen, H., Mackinnon, A. J., Windsor, T. D., & Butterworth, P. (2008). Gender differences in depression and anxiety across the adult lifespan: the role of psychosocial mediators. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 43(12), 983-998.
- Manzi, Francesca. 2019. "Are the processes underlying discrimination the same for women and men? A critical review of congruity models of gender discrimination". *Frontiers in Psychology* 10(MAR).
- Massengale, Dana, ve Nancy Lough. 2010. "Women Leaders in Sport". *Journal of Physical Education, Recreation & Dance* 81(4):6-8.
- McGinnis, Lee, Julia McQuillan, ve Constance L. Chapple. 2005. "I just want to play: Women, sexism, and persistence in golf". *Journal of Sport and Social Issues* 29(3):313-37.
- Meier, Marianne. 2015. "The value of female sporting role models". *Sport in Society* 18(8):968-82.
- Melki, Jad, ve Eveline Hitti. 2021. "The Domestic Tethering of Lebanese and Arab Women Journalists and News Managers". *Journalism Practice* 15(3):288-307.
- Miloch, Kimberly S., Paul M. Pedersen, Michael K. Smucker, ve Warren A. Whisenant. t.y. The Current State of Women Print Journalists: An Analysis of the Status and Careers of Females in Newspapers Sports Departments.
- Mudrick, Michael, Laura Burton, ve Carolyn A. Lin. 2017. "Pervasively Offside: An Examination of Sexism, Stereotypes, and Sportscaster Credibility". *Communication and Sport* 5(6):669-88.
- Marshall, E. (1999). Gene therapy death prompts review of

adenovirus vector. *Science*, 286(5448), 2244-2245.

McQuail, D., & Van Cuilenburg, J. J. (1983).

Diversity as a media policy goal: A strategy for evaluative research and a Netherlands case study. *Gazette (Leiden, Netherlands)*, 31(3), 145-162.

McCloskey, L. A., Williams, C., & Larsen, U. (2005).

Gender inequality and intimate partner violence among women in Moshi, Tanzania. *International family planning perspectives*, 124-130.

Mullins, C. W., Wright, R., & Jacobs, B. A. (2004).

Gender, streetlife and criminal retaliation. *Criminology*, 42(4), 911-940.

Nwabueze, Chinenye. 2012.

“Fact or farce? Female journalists’ perceptions of gender relations and underrepresentation in the Nigerian media”. *Catalan Journal of Communication & Cultural Studies* 4(2):221-37.

Nielsen, R. K. (2012).

Ten years that shook the media world: Big questions and big trends in international media developments.

O’Brien, Anne. 2014.

“‘Men own television’: why women leave media work”. *Media, Culture and Society* 36(8):1207-18

Organista, Natalia, Zuzanna Mazur, ve Michał Lenartowicz. 2021.

“‘I Can’t Stand Women’s Sports’: The Perception of Women’s Sports by Polish Sports Journalists”. *Communication and Sport* 9(3):372-94.

Pape, Madeleine. 2020.

“Gender Segregation and Trajectories of Organizational Change: The Underrepresentation of Women in Sports Leadership”. *Gender and Society* 34(1):81-105.

- Penrod, Charles, ve Matthew Crow. 2018. "The biggest 'have' of them all: Wal-mart and its litigation outcomes in slip-and-fall cases". *American Business Law Journal* 55(2):223-59.
- Pfister, Gertrud. 2010. "Women in sport-gender relations and future perspectives". *Sport in Society* 13(2):234-48.
- Pitts, Brenda, Lawrence W. Fielding, ve Lori K. Miller. 1994. Industry segmentation theory and the sport industry: Developing a Industry segmentation theory and the sport industry: Developing a sport industry segment model sport industry segment model.
- Packer, C., Geh, D. J., Goulden, O. W., Jordan, A. M., Withers, G. K., Wagstaff, A. J., ... & Webster, C. L. (2015). No lasting legacy: no change in reporting of women's sports in the British print media with the London 2012 Olympics and Paralympics. *Journal of Public Health*, 37(1), 50-56.
- Pelham, B. W., Koole, S. L., Hardin, C. D., Hetts, J. J., Seah, E., & DeHart, T. (2005). Gender moderates the relation between implicit and explicit self-esteem. *Journal of Experimental Social Psychology*, 41(1), 84-89.
- Roper, Emily A. 2008. "Women's career experiences in applied sport psychology". *Journal of Applied Sport Psychology* 20(4):408-24.
- Roper, Emily A., Leslee A. Fisher, ve Craig A. Wrisberg. 2005. Professional Women's Career Experiences in Sport Psychology: A Feminist Standpoint Approach. C. 19.
- Ross, Karen, ve Cynthia Carter. 2011. "Women and news: A long and winding road". *Media, Culture and Society* 33(8):1148-65.
- Reisz-Porszasz, S., Bhasin, S., Artaza, J. N., Shen, R., Sinha-Hikim, I., Hogue, A., ... & Gonzalez-Cadavid, N. F. (2003). Lower skeletal muscle mass in male transgenic mice with muscle-specific overexpression of myostatin. *American Journal of Physiology-Endocrinology and Metabolism*, 285(4), E876-E888.
- Russell, H., McGinnity, F., & O'Connell, P. J. (2017). Gender equality in the Irish Labour Market 1966-2016: unfinished business?. *The*

- Economic and Social Review*, 48(4, Winter), 393-418.
- Schoch, Lucie. 2013. “‘Feminine’ writing: The effect of gender on the work of women sports journalists in the Swiss daily press”. *Media, Culture and Society* 35(6):708-23.
- Schoch, Lucie. 2022. “The Gender of Sports News: Horizontal Segregation and Marginalization of Female Journalists in the Swiss Press”. *Communication and Sport* 10(4):746-66.
- Sharma, Radha R., ve Neha P. Sharma. 2015. “Opening the gender diversity black box: Causality of perceived gender equity and locus of control and mediation of work engagement in employee well-being”. *Frontiers in Psychology* 6(OCT).
- Shaw, Sally. 2003. “A Strong Man Is Direct and a Direct Woman Is a Bitch”: Gendered Discourses and Their Influence on Employment Roles in Sport Organizations. C. 17.
- Sheffer, Mary lou, ve Brad Schultz. 2007. “Double Standard: Why Women Have Trouble Getting Jobs in Local Television Sports”. *Journal of Sports Media* 2(1):77-101.
- Smucker, Michael K., Warren A. Whisenant, ve Paul M. Pedersen. 2003. . P1: FLT Sex Roles [sers] An Investigation of Job Satisfaction and Female Sports Journalists. C. 49.
- Saraç, S. (2013). Toplumsal cinsiyet. *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları, Editörler Lerzan Gültekin, Gül Güneş, Ceylan Ertung, Aslı Şimşek, Atılım Üniversitesi Yayınları, Ankara, 27-32.*
- Scott, J. W. (2007). *Gender as a useful category of historical analysis* (pp. 77-97). Routledge.
- Staurowsky, E. J., & DiManno, J. (2002). Young women talking sports and careers: A glimpse at the next generation of women in

- sport media. *Women in Sport & Physical Activity Journal*, 11(1), 127-162.
- Strebel, A., Crawford, M., Shefer, T., Cloete, A., Henda, N., Kaufman, M., ... & Kalichman, S. (2006). Social constructions of gender roles, gender-based violence and HIV/AIDS in two communities of the Western Cape, South Africa. *SAHARA: Journal of Social Aspects of HIV/AIDS Research Alliance*, 3(3), 516-528.
- Sayılan, F. (2012). Toplumsal cinsiyet ve eğitim. *Ankara: Dipnot Yayınları*.
- Silverblatt, A., Miller, D. C., Smith, J., & Brown, N. (2014). Media literacy: Keys to interpreting media messages: Keys to interpreting media messages. ABC-CLIO.
- Sheffer, M. L., & Schultz, B. (2007). Double standard: Why women have trouble getting jobs in local television sports. *Journal of Sports Media*, 2(1), 77-101.
- Stevenson, N. (2002). Understanding media cultures: Social theory and mass communication. Sage.
- Stevenson, B. (2007). Title IX and the evolution of high school sports. *Contemporary Economic Policy*, 25(4), 486-505.
- Sivakumar, M. (2008). Gender discrimination and women's development in India.
- Tamir, Ilan, Moran Yarchi, ve Yair Galily. 2017. "Women, sport and the media: Key elements at play in the shaping of the practice of women in sports journalism in Israel". *Communications* 42(4):441-64.
- Taylor, Elizabeth A., Allison B. Smith, Natalie M. Welch, ve Robin Hardin. 2018. "“You should be flattered!”: Female sport management faculty experiences of sexual harassment and sexism". *Women in Sport and Physical Activity Journal* 26(1):43-53.

- Taylor, Elizabeth A., ve Janelle E. Wells. 2017
“Institutionalized Barriers and Supports of Female Athletic Directors: A Multilevel Perspective”. *Journal of Intercollegiate Sport* 10(2):157-83
- Theberge, Nancy, ve Alan Cronk Winston-Salem Journal. 1986
Work Routines in Newspaper Sports Departments and the Coverage of Women’s Sports. C. 3.
- Wilson, A. (2017).
Women's Sports and the Forgotten Gender. *Law & Contemp. Probs.*, 80, 7.
- Whiteside, Erin, ve Marie Hardin. 2011
1. “Women (Not) Watching Women: Leisure Time, Television, and Implications for Televised Coverage of Women’s Sports”. *Communication, Culture & Critique* 4(2):122-43.